

Tuukka Hautamäki

Suomen työeläkejärjestelmä ja osittain varhennettu vanhuuseläke

Suomen työeläkejärjestelmä ja osittain varhennettu vanhuuseläke

Tuukka Hautamäki
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, Taloushallinto

Tekijä: Tuukka Hautamäki

Opinnäytetyön nimi: Suomen työeläkejärjestelmä ja osittain varhennettu vanhuuseläke

Työn ohjaaja: Arja Itkonen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2018

Sivumäärä: sivut 39+17

Työn tavoitteena oli tuottaa opiskelijoille koottu materiaali Suomen työeläkejärjestelmästä ja erityisesti tutkia osittain varhennetun vanhuuseläkkeen ominaisuuksia ja selvittää syitä sen suosiolle. Toimeksiantajana toimi Oulun seudun ammattikorkeakoulu ja materiaalia on mahdollisesti tarkoitus käyttää itseopiskelumateriaalina palkanlaskennankurssien yhteydessä. Idea työhön lähti siitä, että opiskelijoille ei ole aikaisemmin ollut valmiiksi koottua materiaalia eläkkeistä, eikä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen suosion syitä ollut tutkittu laajasti. Tiedot eläkkeistä on hyvin laajalle leviitettyä ja monimutkaisesti ilmaistuna, joten työssä pyrittiin kertomaan eläkemuodoista perustietoja, eikä erityispykälää lähdetty käymään läpi. Itseopiskelumateriaalin yhteyteen luotiin myös Excel-laskuri, jolla opiskelijat voivat hahmotella eläkkeiden määriä numeroiden avulla.

Tietoperusta koostui pääosin kirjallisuudesta, sekä osittain internetlähteistä. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen tutkimiseen hyödynsin lehtiin kirjoitettuja kolumneja ja kommentteja. Tuloksena saavutettiin itseopiskelumateriaali, sekä saatiin selville syitä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen suosiolle. Opinnäytetyön tuloksena syntyneitä materiaalia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa palkanlaskennankurssien yhteydessä, jolloin opiskelija voi halutessaan opiskella pääpiirteitä eläkkeistä ja eri eläkemuodoista.

Osittain varhennetulla vanhuuseläkkeellä pystytään lisäämään joustoa eläkkeelle siirtymiseen ja sen alkuperäinen tarkoitus olikin mahdollistaa pidemmät työurat, mutta tutkimusten perusteella näin ei ole kuitenkaan välttämättä käynyt. Jos työuraa päättää lyhentää osittain varhennetun vanhuuseläkkeen avulla, kannattaa laskea tarkkaan tulevaisuuden eläkekertymät, jotta eläkkeestä ei leikkauksia liian suurta palaa varhennuksen yhteydessä. Parhaiten osittain varhennettua vanhuuseläkettä pystyy hyödyntämään silloin, kun jatkaa työelämää kevennettynä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen rinnalla oman työeläkeiän yli, eli käytännössä tehdä työuran viimeiset 6 vuotta kevennettyä työmäärää. Tällöin verojen määrä pysyisi kohtuullisena, sekä eläkkeen määrä palautuisi normaaliksi lykkäyskorotuksen ansiosta.

Asiasanat: eläkkeet, eläkejärjestelmä, varhaiseläkkeet.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, Financial management

Author: Tuukka Hautamäki

Title of thesis: Finnish earning-related pension system and partial old-age pension

Supervisor: Arja Itkonen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2018 Number of pages: 39+17

The purpose of this thesis was to do simple and easy study material of Finnish retirement system. Another thing was investigate why the new type of retirement is so popular. Principal of this thesis came from Oulu University of Applied Sciences and ready study material is possible used in payroll studies. In business studies students who are interested about retirement system should have material to study for so there became the idea of this thesis. Retirement system is quite complicated and there is large amount of information in the internet. In this thesis retirement system is tried to make simply as it could be and easy to understand for students who doesn't have previous experience about it.

Most of the theory was taken from the literature and some parts from the internet sources. Research why the partial old-age pension is so popular is made from the magazines from the internet. Partial old-age pension was done to help employees to have longer careers, but some peoples have used it to lighten last years in working life. If people want to get best of the partial old-time pension they should continue working after their lowest old-age pension age but when partial old-age pension is started to raise people's need to remember that it affects their taxes.

In self-study material things are told trough with simple examples and the theory is taken from the thesis. Part of the self-study material is an Excel counter where students can try out how the different types on pension types are form. With this self-study material business students will learn more about Finnish retirement system and how it is formed during years. For students who are working with payroll in future this knowledge is important to understand how this system is working.

Keywords: Partial old-age pension, Retirement, Retirement system

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ	7
2.1	Historia	8
2.2	Peruseriaatteet	10
2.3	Eläkkeen kerryttäminen, hakeminen ja saaminen	13
2.4	Lakisääteisten eläkkeiden verotus.....	14
3	TYÖELÄKELAIT	16
3.1	Työntekijän eläkelaki	17
3.2	Yrittäjän eläkelaki ja maatalousyrittäjän eläkelaki.....	17
3.3	Merimieseläkelaki.....	19
4	ELÄKEVAIHTOEHDOT	20
4.1	Työuraeläke.....	20
4.2	Vanhuuseläke.....	21
4.3	Osittain varhennettu vanhuuseläke	22
4.4	Kuntoutustuki.....	24
4.5	Työkyvyttömyyseläke	26
4.6	Perhe-eläke	27
5	OSITTAIN VARHENNETUN VANHUUSELÄKKEEN TUTKIMISTA	30
6	ITSEOPISKELUMATERIAALIN LUOMINEN	34
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsitellään Suomen työeläkejärjestelmää ja erityisesti vuonna 2017 uudistunutta osittain varhennettua vanhuuseläkettä. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda selkeä tietopaketti palkanlaskennankurssin yhteyteen, jota opiskelijat voivat halutessaan hyödyntää itseopiskelumateriaalina. Tällä hetkellä eläkkeistä oleva tieto on hajautetusti ja epäselvästi esiteltynä kirjoissa ja nettisivustoilla, joten tavoitteena on saada asiaa selkeytettyä ja yksinkertaistettua. Eläkkeistä löytyy paljon lakipykälää ja säännöksiä, joita pyritään opinnäytetyössä selventämään. Kaikkea ei kuitenkaan ole mahdollista käsitellä työssä vaan itseopiskelumateriaaliin on tarkoitus tuoda perusasioita eläkkeistä, kuten miten niitä kerrytetään ja minkälaisia eläkemuotoja on olemassa. Aihe löytyi opettajan kautta, sillä palkanlaskennan kurssille on tarvetta kokoavalle itseopiskelumateriaalille.

Opinnäytetyön alussa käydään läpi eläkkeiden historiaa ja tutustutaan siihen mistä Suomen työeläkejärjestelmä on saanut alkunsa. Seuraavaksi käydään läpi eläkkeiden peruserämuotoja ja esimerkiksi eläkkeiden kerryttämistä ja hakemista. Kappaleessa numero kolme käsitellään eläkelajeja. Eläkelajeista on pyritty keräämään tärkeimmät asiat, eikä kaikkiin erikoisuuksiin ole syvennynyt. Kappaleessa neljä käsitellään eläkemuotoja ja pyritään tuomaan selkeyttä eri eläkemuotojen välille. Kappaleessa viisi on tutkittu syitä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen suosiolle. Seuraavassa osiossa on kerrottu, kuinka itseopiskelumateriaali on luotu ja viimeisessä kappaleessa on pohdittu tutkimuksen johtopäätöksiä ja tuloksia.

Osittain varhennettu vanhuuseläke on ollut yllättävän suosittu ja sen syitä ei ole vielä laajasti tutkittu, joten aihe on ajankohtainen. Syitä suosiolle selvitettiin lehtiotosten perusteella.

2 TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ

Työeläkejärjestelmä on jaettu yksityisen sektorin eläkejärjestelmään, sekä yrittäjien eläkejärjestelmään. Työeläkkeet voidaan rahoittaa kahdella erityyppisellä, joko jakojärjestelmällä tai rahastoivalla järjestelmällä. Jakojärjestelmän peruseriaate on se, että työssäkäyvältä väestöltä kerätään vuosittain eläkemaksuja sen verran, että niillä pystytään kattamaan kyseisen vuoden eläkemaksut. Rahastoivassa järjestelmässä taas kerätään rahavaroja niin sanottuihin omiin tulevaisuuden eläkkeisiin eli jokainen kerää tässä järjestelmässä eläkettä rahastoihin odottamaan omaa eläkeikää. Suomessa työntekijän eläkelaki ja merimiesten eläkelaki toimivat osittain rahastoivalla periaatteella, kun taas yrittäjän eläkelaki ja maatalousyrittäjän eläkelaki jakojärjestelmän periaattein. (Risänen, Grönlund, Herrlin, Kouvonen, Levander, Lilius-Mannonen, Mustonen, Perälehto-Virkkala & Suotunen 2017,15-16.) Vuonna 2013 Suomessa eläkeläisiä oli noin 1,5 miljoonaa ja heistä suurimmalle osalle eläke oli pääasiallinen tulonlähde. Eläkkeet muodostavat yli 40 prosenttia koko Suomen sosiaalimenoista ja ovat näin merkittävä osa sosiaaliturvaa. Vuonna 2013 eläkkeet olivat noin 12 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. (Tenhunen & Vaittinen, 2013, 84.)

Suomessa merkittävä osa työeläkkeen rahoituksesta perustuu jakojärjestelmään, jossa nuoremmat sukupolvet maksavat osan edeltävien sukupolvien eläkkeistä. Heille on taas luvattu, että seuraavat sukupolvet maksavat osan heidän eläkkeistensä. Tässä sopimuksessa on tärkeää pitää esillä kestävyttä ja oikeudenmukaisuutta, jotta luottamus ja jatkuvuus pystytään säilyttämään. Tärkeää eläkejärjestelmän toimivuudessa on, että se on pitkällä aikavälillä kestävällä pohjalla. Jos eläkkeiden määrä suhteessa rahastoihin alkaa kehittyä väärin on alettava toimenpiteisiin, joilla saadaan varmistettua tulevaisuuden eläkkeet. Tasapainoa voidaan korjata muun muassa eläkemaksuja nostamalla tai etuuksia huonontamalla, kuitenkin liian suuret muutokset lyhyellä aikavälillä voivat aiheuttaa eripuraa ikäluokkien välillä, joten muutokset on hyvä tehdä jaksottamalla ne pitemmälle aikavälille. Eläkkeiden vertailu eri sukupolvien välillä on haastavaa uudistusten ja eläkejärjestelmän kypsyminen takia. (Tenhunen ym. 2013, 16–17.)

2.1 Historia

Ennen Suomen itsenäistymisen aikaa oli oletus, että vakinaiset virkamiehet hoitavat virkaansa kuolemaansa asti, mutta kuitenkin virkamiehet, jotka eivät siihen kyenneet saivat toimeentulon kuninkaallisella asetuksella, joka on säädetty vuonna 1688. Keisarillinen asetus vuonna 1826 mahdollisti virkamiehen eroamisen, kun hän on täyttänyt 65 vuotta. Suomen työeläkejärjestelmä on muodostunut hieman myöhemmin kuin muutamilla läheisillä Euroopan mailla, esimerkiksi Saksassa eläkejärjestelmä astui voimaan vuonna 1889 ja Ruotsissa vuonna 1913. Suomessa yleisistä eläkkeistä säädettiin vuonna 1937 ja ensimmäiset koko väestöä koskevat vanhuuseläkkeet myönnettiin vuonna 1949. Ennen eläkejärjestelmää vanhuuden tai työkyvyttömyyden sattuessa oli turvauttava usein perheeltä saataviin avustuksiin ja tämä olikin merkittävin eläkemuoto ennen Suomen itsenäistymistä. Laissa oli kuitenkin säädetty se, että työnantajan oli huolehdittava pitkäaikaisista työntekijöistään ja oli perustettu ammattikuntia, jotka olivat perustaneet omia avustuskassojaan ja niillä mahdollisuuksien mukaan pyrkivät auttamaan avun tarvisijoita. (Tenhunen ym. 2013, 84–85.)

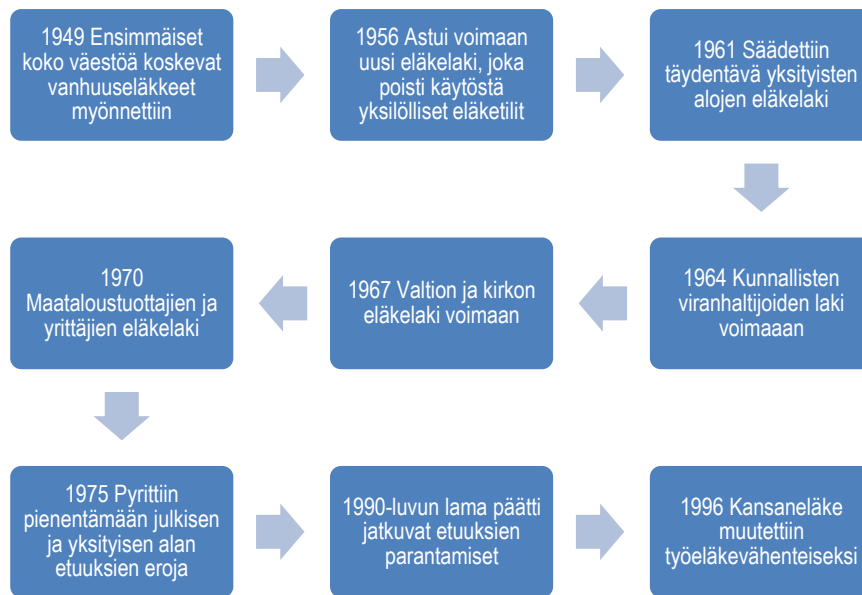
Vuonna 1937 säädettiin ensimmäinen kaikki kansalaiset kattava kansaneläkelaki ja se astui voimaan vuoden 1939 alusta. Silloin eläkevakuutusmaksut olivat pakollisia kaikille 18 vuotta täyttäneille ja vanhuuseläkeikä oli 65 vuotta. Eläke oli täysin rahastoitu ja sitä kerrytettiin 2 prosentin tahdilla yksilölliselle tilille odottamaan eläköitymistä. Ensimmäiset työkyvyttömyyseläkkeet myönnettiin ensimmäisen kerran vuonna 1942 ja vanhuuseläkkeet 1949. Tuolloin eläkkeitä ja avustuksia maksettiin noin 19 000 suomalaiselle, mikä oli tuolloin alle 10 prosenttia yli 65 vuotta täyttäneestä väestöstä. Sodan jälkeen nopea inflaatio ja hidas kartutusvauhti kuitenkin söivät suuren osan kartutetuista rahavaroista ja näin vanhuudenturva jäi hyvin vaatimattomaksi. Vuonna 1956 astui voimaan uusi kansaneläkelaki, joka poisti käytöstä yksilölliset eläketilit ja eläkkeestä tuli verorahoitteinen. Eläke oli tasaeläke ja sen myötä eläkkeen taso suhteessa keskipalkkaan tuplaantui, joten vanhuuseläketurva parani huomattavasti. (Tenhunen ym. 2013, 86.)

Kansaneläke oli peruseriaanteeltaan köyhyyttä ehkäisevä vähimmäisturva, joka saattoi olla maksimissaan 30 prosenttia henkilön keskiansioista. Vuonna 1961 säädettiin täydentävä yksityisten alojen (TEL) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden (LEL) eläkelait, joilla pystyttiin turvaamaan myös yksityisen alojen työntekijöiden turvaa. Ennen työeläkelakeja työsuhteeseen perustuva eläketurva oli ollut pääosin valtion virkamiesten ja valtion laitosten työntekijöiden etua. Uudistuksen jälkeen työsuhteperusteisen eläketurvan piirissä oli yli puoli miljoonaa työntekijää. Työ-

suhteella hankittu eläke siis kertyi kansaneläkkeen päälle. Kertymisvauhti oli yksi prosentti vuodessa ja maksimi eläkeoikeus oli 40 prosenttia eläkeoikeuden perustana olevasta ansiosta. Ennen uudistusta se laskettiin viimeisen vuoden palkasta. Etuudet alkoivat kertyä vuonna 1962 alle 55-vuotialle työntekijöille, joille otettiin tietyin ehdoin aiempi työhistoria huomioon puolen prosentin karttumalla. Ensimmäiset koko työuralta karttuneet eli 40-vuotisen työuran perusteella myönnetyt vanhuuseläkkeet tulivatkin maksuun vasta 2003. (Tenhunen ym. 2013, 87.)

Vuonna 1964 astui voimaan kunnallisten viranhaltijoiden yhtenäistävä laki, sekä valtion ja kirkon eläkelait vuonna 1967. Yleinen perhe-eläke astui voimaan vuonna 1969, jolla saatiin pienennettyä huomattavasti riskien määrää, jos puoliso tai huoltaja menehtyi äkillisesti. Maataloustuottajat ja yrittäjät saivat oman työeläkelakinsa voimaan vuonna 1970, jolloin myös uusina eläkelajeina tuli käyttöön työkyvyttömyyseläke sekä osatyökyvyttömyyseläke. Vuonna 1975 pyrittiin pienentämään yksityisen ja julkisen alan etuuksien välillä olevia eroja. Karttumisprosentti nostettiin 1,5 prosenttiin ja neljänkymmenvuoden työuran jälkeen eläkkeen tavoitetasoksi tuli 60 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavista ansioista. Julkisella alalla oli tuolloin mahdollista kartuttaa 30 vuoden työuralla eläke, joka oli 66 prosenttia etuuden perusteena olevista ansioista. Työttömyyseläkkeen varhaisin eläkeikä oli alun perin 60 vuotta, mutta vuonna 1980 päädyttiin rajaa alentamaan 55 vuoteen. (Tenhunen ym. 2013, 89.)

Eläke-etuuksien jatkuva parantaminen päättyi 1990-luvun lamaan, jonka jälkeen eläketurvaa on jouduttu sopeuttamaan väestön ikääntymiskehityksen takia, eli osaksi eläkkeiden etuuksia on jouduttu heikentämään. Vuonna 1996 kansaneläke muutettiin kokonaan työeläkevähenteiseksi. Ennen vuotta 1996 kaikki eläkkeen saajat saivat kansaneläkkeen perusosan. Uudistuksen myötä työeläkkeen noustessa tarpeeksi suureksi ei kansaneläkettä enää tule maksettavaksi. (Tenhunen ym. 2013, 91.)

Kuvio 1. Kuvioon on koottu merkittävimpiä vuosilukuja eläkkeiden historiasta.

2.2 Peruseriaatteet

Työeläkejärjestelmän peruseriaate on se, että se turvaa työntekijän toimeentulon sen jälkeen, kun työntekijän mahdollisuus saada toimeentuloa työansioina lakkaa, esimerkiksi vanhuuden tai työkyvyttömyyden takia. Työeläkejärjestelmässä on myös huolehdittu lasten ja lesken turvaamista perhe-eläkkeellä, jos perhehuoltaja menehtyy. Työeläke on siis eräänlainen palkka, jota maksetaan omaa tulevaisuutta ajatellen. Työeläkkeen määrään ei vaikuta se, kuinka usein henkilö on vaihtanut työpaikkaa, vaan ainoastaan vuosien aikana tienatut vuosiansiot vaikuttavat tulevaan eläkkeeseen. Moniin muihin maihin verrattuna Suomen työeläkejärjestelmässä ei ole asetettu ylärajoja tuloille joista karttuu eläkettä, eikä maksettavaan eläkkeeseenkään ole asetettu euromääräistä ylärajaa. Eli hyvin tienaan on mahdollista säilyttää tulotaso hyvänä myös eläköitymisen jälkeen. (Rissanen ym. 2017, 113.)

Koska elinajanodote on kasvanut viime vuosina nopeasti, asetettiin vuonna 2017 voimaan työeläkeuudistus, jossa muun muassa työuria päädyttiin pidentämään, eläkekartumat päädyttiin yhtenäistämään 1,5 prosenttiin sekä otettiin käyttöön osa-aika-eläkkeen korvannut osittain varhennettu vanhuuseläke. Vanhuuseläkeikä määräytyy jokaisen henkilön syntymävuoden mukaan, esimerkiksi vuonna 1954 syntyneiden vanhuuseläkeikä on 63 vuotta ja 1955 syntyneillä 63 vuotta ja 3 kuukautta. Tämä tarkoittaa sitä, että alin vanhuuseläkeikä on jatkuvassa nousussa. Eläkkeet nousevat aluksi 3 kuukautta per ikäluokka, kunnes on saavutettu 65 vuoden alin eläkeikä, se tapahtuu vuonna 1962 syntyneiden ikäluokan kohdalla. Koska työuria päädyttiin pidentämään, piti pitkän

työuran rasittavissa ja kuluttavissa työtehtävissä tekevien työntekijöiden mahdollistaa päästä eläkkeelle kaksi vuotta ennen ikäluokan alinta eläkeikää. Kyseistä eläkemuotoa kutsutaan työuraeläkkeeksi. (Rissanen ym. 2017, 130, 146.)

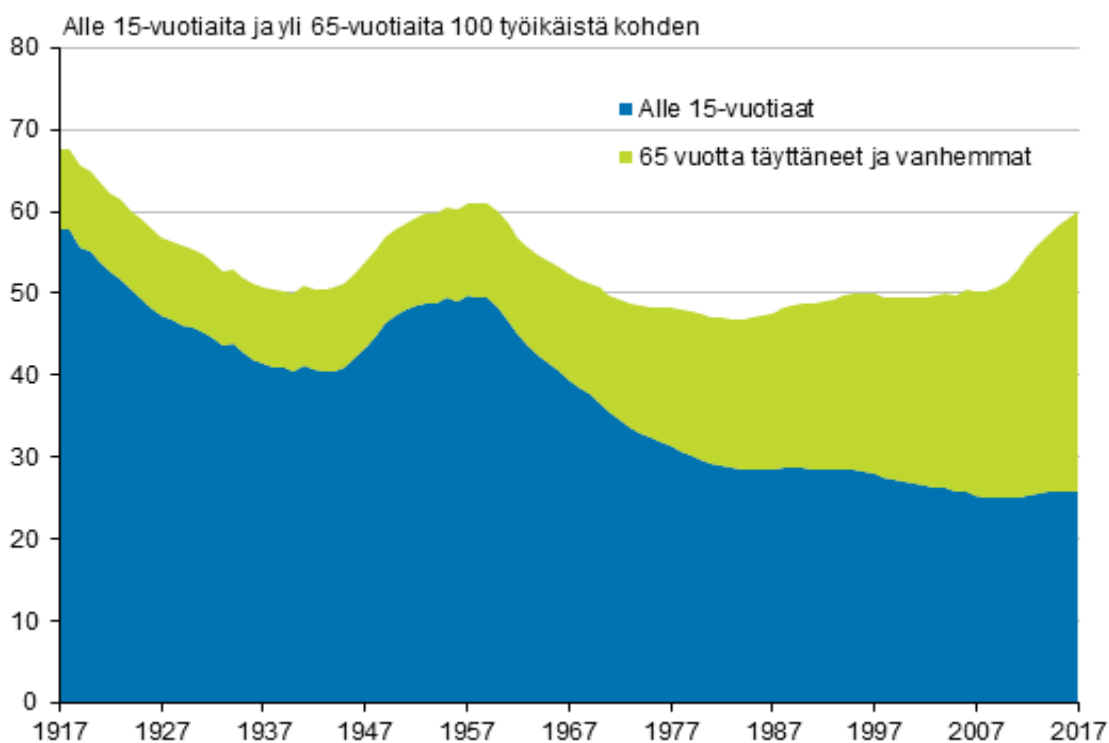
Vuoden 1965 ja sen jälkeen syntyneille vahvistetaan alin vanhuuseläkeikä siinä vaiheessa, kun he ovat 62-vuotiaita. Eläkeikää voidaan muuttaa ikäluokkien välillä enimmillään kaksi kuukautta. Esimerkiksi vuonna 1965 syntyneillä eläkeikä saattaa olla 65 vuotta ja 2 kuukautta tai 64 vuotta ja 10 kuukautta tai jotain niiden väliltä. Vanhuuseläkeikä voi siis periaatteessa nousta tai laskea, mutta siitä päätöksen tekee vuosittain sosiaali- ja terveysministeriö ja ensimmäisen kerran päätös tehdään vuonna 2027, jolloin 1965 syntyneet täyttävät 62 vuotta. (Rissanen ym. 2017, 113,130.)

Taulukko 1. Alimmat vanhuuseläkeiät (Työeläkelaki 19.5.2006/395, 11)

Syntymävuosi	Alin vanhuuseläkeikä
-1954	63 vuotta
1955	63 vuotta 3 kuukautta
1956	63 vuotta 6 kuukautta
1957	63 vuotta 9 kuukautta
1958	64 vuotta
1959	64 vuotta 3 kuukautta
1960	64 vuotta 6 kuukautta
1961	64 vuotta 9 kuukautta
1962-1964	65 vuotta
1965-	Sopeutetaan eliniän muutokseen, 1965 syntyneille eläkeikä julkistetaan 2027, kun he täyttävät 62 vuotta.

Taulukossa on kuvattu työntekijöiden alimmat vanhuuseläkeiät. Taulukosta selviää milloin henkilö voi jäädä aikaisintaan vanhuuseläkkeelle. Eläke voi alkaa aikaisintaan silloin, kun henkilö on täyttänyt ikäluokan alimman mahdollisen eläkeiän. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille eläkeikä määritetään myöhemmin, kun eläkeajanodote on kehittynyt.

Elinajanodotteen vaikutusten lisäksi Suomessa syntyvyys on ollut laskussa jo useita vuosia ja se osaltaan vaikuttaa eläkejärjestelmien kannattavuuteen ja tasapainoisuuteen.

Kuvio 2. Väestörakenteen muutos (Suomen virallinen tilasto 2018, viitattu 3.4.2018.)

Kuviosta näkee nuorten ja eläkeiän saavuttaneiden henkilöiden välisen eron kasvun. 65 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa jo pidemmän aikaa, toisaalta syntyvyys on laskenut jatkuvasti. Tämä tulee vaikuttamaan suomalaisen työeläkejärjestelmän kehitykseen.

Työeläkeote on asiakirja, josta selviää siihen mennessä kertyneet eläkevarat, siksi työeläkeote kannattaakin välillä tarkistaa ja varmistaa tietojen oikeellisuus. Jos tiedoista löytyy virhe, tulee ottaa yhteyttä työeläkeotteen antaneeseen työeläkelaitokseen, jolloin virhe saadaan mahdollisesti korjattua. Työeläkeote ei kerro suoraan tulevaa lopullista eläkettä, sillä sen suuruuteen vaikuttavat vielä tulevat työvuodet, mutta jos eläkkeelle jääminen tapahtuu lähivuosina, näkee työeläkeotteelta jo paremman arvion tulevasta työeläkkeestä. Yksityisellä sektorilla työskenteleville työeläkeote lähetetään kirjeitse joka kolmas vuosi ja ennen vuotta 1958 syntyneille vuosittain. Työeläkeotteelta näkyy tiedot edellisen vuoden loppuun mennessä olleesta tilanteesta. (Työeläke.fi, 2017, viitattu 8.2.2018.)

Vuoden 2017 uudistuksen myötä eläkkeisiin lisättiin määritelmä tavoite-eläkeikä. Tavoite-eläkeikäällä kerrotaan työntekijälle ikä, jolloin elinaikakertoimen tekemä vähennys on kompensoitu lykkäyskorotuksen avulla ja eläke on jälleen ”täysimääräinen”. Tavoite-eläkeikä vahvistetaan 5 vuotta ennen ikäluokan alinta mahdollista vanhuuseläkeikää. Tällä hetkellä ylin vanhuuseläkeikä 1962 vuonna tai sen jälkeen syntyneillä on 70 vuotta. Sen jälkeen työntekijää ei tarvitse enää eläkevakuuttaa. Tulevaisuudessa tämä tulee todennäköisesti nousemaan, sillä tavoite-eläkeikä tulee todennäköisesti menemään yli 70 ikävuoden tulevana vuosikymmeninä. (Etk.fi 15.2.2018, viitattu 20.3.2018.)

2.3 Eläkkeen kerryttäminen, hakeminen ja saaminen

Suomessa työeläkettä alkaa kertyä 1,5 prosenttia työntekijän vuosiansiosta sen jälkeen, kun hän on täyttänyt 17 vuotta. Ennen eläkekertymänprosentti muuttui henkilön iän mukaan ja mitä vanhemmaksi työntekijä tuli sitä enemmän hänen tuli maksaa eläkevakuutusmaksuja. Tästä syystä on voimassa siirtymäaika vuoteen 2025 asti, jolloin eläkettä kertyy 1,7 prosenttia 53 ikävuoden täyttämisen jälkeen, kunnes henkilö on saavuttanut 63 vuoden iän. Eläkkeen karttuminen jatkuu vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka ja esimerkiksi vuoden 1962 jälkeen syntyneillä työntekijöillä vakuuttamisvelvollisuus päättyy 70 vuoden iässä. (Työntekijän eläkelaki, 65 29.1.2016/69) Eläkkeen määrään vaikuttaa henkilön palkka, tulospalkkio tai jokin muu vastike, jolla on korvattu työntekijän työpanosta. Eläkettä kertyy siis kaikista niistä ansioista, joista joudutaan maksamaan eläkevakuutusmaksuja. Eläkettä kertyy palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevista tuloista sekä työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ajalta. (Rissanen ym. 2017, 115,118.) Ennen vuotta 2017 eläkettä kartuttavasta palkasta vähennettiin työeläkevakuutusmaksu, mutta uudistuksen myötä myös työeläkevakuutusmaksu kerryttää työntekijän eläkettä (Työeläke.fi viitattu 26.3.2018).

Eläkettä haetaan eläkelaitokselta Eläketurvakeskuksen vahvistamalla lomakkeella. Eläkehakemuksen yleensä tekee itse eläkkeelle jäävä henkilö, mutta eläkehakemuksen voi tehdä myös edunvalvoja tai eläkelaitoksen hyväksymä lähiomainen, jos henkilö itse ei ole kykeneväinen hakemusta täyttämään. Työeläkettä haetaan siltä eläkelaitokselta, jonka piiriin työntekijä on kuulunut viimeisessä työ- tai palvelussuhteessaan. Tätä kutsutaan viimeisen eläkelaitoksen periaatteeksi. Eläkelaitos, johon työntekijä on vakuutettu pisimpään kahden viimeisen työvuoden aikana selvittää eläkkeelle jäävän kertyneet eläkkeet ja etuudet kaikista eläkelaitoksista, joihin työntekijä on maksanut

eläkevakuutusmaksuja. Hakemus on myös mahdollista jättää Eläketurvakeskukseen, Kelan paikallistoimistoon, muuhun eläkelaitokseen tai Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen paikalliselle asiamiehelle. Yhdellä ja samalla hakemuksella voi hakea esimerkiksi työeläkettä sekä kansaneläkettä. Jokaiselle eläkemuodolle on kuitenkin olemassa oma hakemuslomakkeensa. Jos työntekijä saa työkyvyttömyyseläkettä, muuttuu se automaattisesti vanhuuseläkkeeksi, kun henkilö on täyttänyt 63 vuotta, 65 vuotta tai ikäluokan alimman mahdollisen vanhuuseläkeiän, riippuen siitä minkä vuoden säännösten mukaan eläke on myönnetty. Työraueläke muuttuu automaattisesti vanhuuseläkkeeksi, kun ikäluokan alin vanhuuseläkeikä on saavutettu. On kuitenkin huomioitava se, että jos työskentelyä on jatkettu työkyvyttömyyseläkkeen tai työraueläkkeen aikana, on siitä kertynyt eläke haettava erikseen. (Rissanen ym. 2017, 156 -158.)

Eläke maksetaan kuukausittain eläkkeensaajan itse määrittelemälle tilille ja eräpäivä, jolloin maksu suoritetaan, löytyy eläkkeensaajan henkilökohtaisesta eläkepäätöksestä. Tili voi olla Suomessa tai ulkomailla olevassa rahalaitoksessa. Yleensä eläke maksetaan suoraan eläkeläiselle itselleen, mutta jos hänellä on edunvalvoja, maksetaan eläke edunvalvojan määrittelemälle tilille. Jos eläkkeenmaksu viivästyy, on eläkelaitos velvollinen maksamaan viivästyskorotusta, joka on 7 prosenttia viitekoron päälle. Korotusta ei kuitenkaan makseta, jos korotuksen määrä jää alle 7,49 euron. Eläkkeensaajan ei tarvitse itse vaatia korotusta vaan eläkelaitoksen tulee huolehtia korotuksen maksamisesta viran puolesta. Vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke tai perhe-eläke voidaan maksaa kertasuorituksena, jos sen määrä ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä on alle 27,78 euroa kuukaudessa ilman eläkkeensaajan erillistä suostumusta. Lisäksi 27,78 euron ja 69,45 euron väliltä oleva kuukausieläke voidaan suorittaa kertasuorituksena, tällöin on kuitenkin saatava hyväksyntä eläkkeensaajalta, jos eläkkeensaaja ei hyväksy tätä, on summa maksettava normaalisti kuukausittain eläkkeensaajan tilille. (Rissanen ym. 2017, 167 - 168.)

2.4 Lakisääteisten eläkkeiden verotus

Eläkettä verotetaan kuten muitakin palkkatuloja, mutta vero- ja maksurasite on veroissa erilainen, johtuen eri verovähennyksistä ja sosiaalivakuutusmaksuista. Verottomia eläketuloja ovat kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajan hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja eläkkeensaajan asumistuki. Eläkkeisiin myönnetään eläketulovähennys, joka osaltaan pienentää eläkeisiin kohdistu-

vaa verotusta. Eläketulovähennykseen on asetettu rajat, mihin asti eläkettä saa nostaa verottomasti, mistä alkaen veroja tulee alkaa maksamaan, sekä milloin eläketulovähennystä ei voi saada ollenkaan. Eläketulovähennykseen vaikuttavat myös muut ansiotulot, jotka osaltaan pienentävät vähennystä ja lisäävät verotusta. Palkkatulosta tehdään osaltaan tulonhankkimisvähennys, ansiotulovähennys, sekä työtulovähennys. Eläkkeensaajat saavat matalissa tuloluokissa enemmän rahaa käteen kuin palkansaajat samassa tuloluokassa. Korkeammilla tulotasoilla verotuksen eroavaisuudet tasoittuvat. (Etk.fi 2018, viitattu 23.10.2018.)

Eläkettä varten tulee toimittaa eläkeverokortti omaan eläkevakuutusyhtiöön heti kun eläkepääätös on saatu. Jos verokorttia ei toimiteta, pidätetään eläkkeestä 40 prosenttia. Eläkeverokorttia ei tarvitse hakea vuosittain, koska eläkevakuutusyhtiöt saavat jatkossa ennakonpidätysprosentit suoraan verottajalta. Verokortti tulee hakea kuitenkin uudestaan, jos eläkkeen määrä muuttuu yli kahdellakymmenellä eurolla kuukaudessa. (Ilmarinen.fi 2018, viitattu 23.10.2018.)

3 TYÖELÄKELAIT

Suomen perustuslaissa on määritelty jokaisen oikeus perustoimeentulon turvaan työkyvyttömyyden, sairauden, vanhuuden, lapsen syntymän, huoltajan menetyksen tai työttömyyden sattuessa. Työeläkelait yhdessä kansaneläkelain kanssa takaavat perustoimeentulon. (Rissanen ym. 2017, 14) Työeläkelaki on säädetty turvaamaan yksityisellä alalla työskentelevien työntekijöiden oikeutta vanhuuseläkkeeseen, työttömyyseläkkeeseen, osittain varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen, työraueläkkeeseen ja edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen. Työeläkelaki (395/1961) tuli voimaan 1.7.1962, jonka jälkeen sitä on kehitetty vuosikymmenten ajan säännöllisesti. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelait astuivat voimaan vuoden 1970 alusta ja niissä on säädetty samoista oikeuksista kuin työeläkelaisissa on määritelty työntekijöiden osalta. (Rissanen ym. 2017, 44.)

2000-luvun alkupuolella oli tavoitteena yhdistää työntekijöiden eläkelaki ja yrittäjien eläkelaki selkeyttääkseen eläkelakeja, mutta haastavuuden ja eduskunnassa mahdollisesti ilmenevien käsitteilytapaongelmien pelossa päättäjät päätyivät pitämään lait erillään. (Hannikainen M. & Vauhkonen J. 2012, 345–347.)

3.1 Työntekijän eläkelaki

Suomessa työnantajilla on lakisääteinen velvoite järjestää työntekijöilleen eläkevakuutus ja huolehtia eläkevakuutusmaksuista. TyEL-vakuutusmaksu vuonna 2018 on työnantajalle keskimäärin 25,3 prosenttia työntekijöiden palkasta ja siitä työntekijän osuus on 53–62-vuotiailla 7,85 prosenttia ja muilla 6,35 prosenttia palkasta. Työnantaja ja työntekijä maksavat siis osuutensa työeläkevakuutusmaksuista. Työnantaja perii oikean osuuden palkasta ja tilittää yhdessä työnantajan ja työntekijän osuuden. Lopulliseen TyEL:in määrään vaikuttaa se kuinka suuri työnantaja on ja kuinka paljon maksuista saa alennusta. Velvollisuus koskee myös ulkomaalaisia yrityksiä, jotka toimivat Suomessa. Työnantaja voi olla esimerkiksi valtio, kunta, yritys tai kuka tahansa yksityinen henkilö. (työeläke.fi, 2017, viitattu 8.2.2018.)

TyEL- vakuutus on otettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kuin ensimmäiset palkat on maksettu. Työnantajat on jaettu kahteen luokkaan: sopimustyönantajiin ja tilapäisiin työnantajiin. Jos työnantaja maksaa säännöllisesti palkkaa ja hänellä on ainakin yksi työntekijä, on työnantajan tehtävä TyEL-vakuutus sopimus. Ansiotiedot on mahdollista toimittaa kuukausittain tai kerran vuodessa. Tilapäiseksi työnantajaksi lasketaan ne työnantajat, jotka palkkaavat työntekijöitä vain ajoittain ja puolen vuoden aikana maksetut palkat jäävät alle 8 346 euron vuonna 2018. (Veritas.fi, viitattu 1.3.2018.)

3.2 Yrittäjän eläkelaki ja maatalousyrittäjän eläkelaki

YEL eli yrittäjän eläkelaki on laki, jossa säädetään yrittäjien oikeudesta eläkkeisiin. Yrittäjälle määritellään eläkemaksut vuosittain kokonaistyötulon perusteella. Kokonaistyötuloa laskettaessa pohjana on yrittäjän vahvistettu työtulo, jonka lisäksi kokonaistyötuloon vaikuttaa maksamattomat työeläkevakuutusmaksut sekä mahdolliset työeläkevakuutusmaksujen joustot. Joustolla tarkoitetaan sitä, että yrittäjällä on mahdollista maksaa enemmän tai vähemmän vakuutusmaksuja kuin mitä hänelle on säädetty, näillä joustoilla on vaikutuksia tulevaisuuden eläkkeeseen. Yrittäjille eläkettä kertyy työtuloista, eläkkeen rinnalla vakuutetuista yrittäjätoiminnoista sekä palkattomilta ajoilta saajien etujen perusteena olevista tuloista. (Rissanen ym. 2017 185–186.)

Yrittäjän työeläkemaksu vuonna 2018 on 24,10 prosenttia 18–53-vuotiaille yrittäjille. Siirtymäajan aikana 53–62-vuotiaille yrittäjille 1,5 prosentin korotusprosentti laitetaan työntekijän eläkelain mukaisen keskimääräisen työeläkevakuutusmaksuprosentin päälle eli lopullinen eläkevakuutusmaksu on 25,6 prosenttia. Siirtymäaika päättyy vuoden 2025 vuoden loppuun. Ennen yrittäjille tuli 53 vuotta täytettyään seuraavan kalenterivuoden alusta maksuun korotettu työeläkevakuutusmaksu. (Yrittajat.fi 2018 viitattu 19.3.2018.) Aloittavilla yrittäjillä on mahdollisuus saada 22 prosentin alennus eläkevakuutusmaksuihin ensimmäisen kahden vuoden ajalle, kun kyseessä on yrittäjän ensimmäinen YEL:in piiriin kuuluva yritystoiminnan aloittaminen. Pakolliset YEL-maksut voi myös vähentää henkilökohtaisessa verotuksessa, joko omista tai puolison ansiotuloista. Jos vakuutusmaksut on maksettu yrityksen kautta voi vähennykset tehdä yrityksen verotuksessa. (Rissanen ym. 2017, 83.)

Kuten työntekijöilläkin yrittäjien alin vanhuuseläkeikä määräytyy elinajanodotteen mukaan vuoden 1965 jälkeen syntyneille. Ennen vuotta 1965 syntyneillä eläkeiät vaihtelevat syntymävuodesta riippuen 63–65 ikävuoden väliltä. Yrittäjien ei tarvitse lopettaa yritystoimintaansa saadakseen vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkkeen aikana yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen, mutta voi halutesaan ottaa vapaaehtoisen eläkevakuutuksen, jolloin eläkettä kertyy 1,5 prosenttia vuodessa ja se lasketaan vahvistetun työtulon perusteella, kuten ennenkin. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen kartumat voi saada käyttöön aikaisintaan vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytyttyä, vaikka yritystoiminta päättyisikin aikaisemmin. (Rissanen ym. 2017, 188.)

MyEL eli maatalousyrittäjän eläkelaki on lähes yhtäläinen muiden yrittäjien eläkelakien kanssa, mutta kuitenkin muutamia eroavaisuuksia löytyy. Kuten yrittäjillä yleensä, eläkevakuutusmaksut lasketaan kokonaistyötulon perusteella, jonka perusteella suoritetaan tarvittavat eläkevakuutusmaksut. Maatalousyrittäjillä ei kuitenkaan ole samaa mahdollisuutta joustaa työeläkevakuutusmaksuissa. Eläkettä alkaa karttua aivan kuten YEL:ssä eli 18 vuotta täytettyään ja käytössä on sama siirtymäajan karttumaprosentti 1,7 prosenttia. Eroavaisuutena MyEL:ssä on luopumistuki, jota maatalousyrittäjä voi saada, jos hän päättää luopua maatalouden harjoittamisesta. Tuella pyritään parantamaan maatalouden rakennetta. Luopumistuki määräytyy lähes samalla tavalla kuin MyEL:n työkyvyttömyyseläke, mutta se ei ole kuitenkaan varsinaisesti työeläke. Luopumistukea saadakseen on täytettävä tietyt kriteerit, kuten ikävaatimus sekä kymmenen vuotta tai yli maatalonharjoittamista ennen luopumistuen hakemista. (Rissanen ym. 2017, 190–195.)

3.3 Merimieseläkelaki

Merimieseläkelain mukaan merenkulkijoilla on oikeus siirtyä eläkkeelle syntymävuoden perusteella määräytyvän ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän mukaan, aivan kuten TyEL:ssä. Merimieseläkelaisissa on myös määritetty pitkään palveluksessa olleiden mahdollisista alennetuista eläkkeistä, jotka ovat miehistön jäsenelle 55 vuotta ja päällystölle 60 vuotta. Alennetut eläkeiät ovat voimassa siirtymäajan. Vuoden 2016 uudistuksen jälkeen MEL-eläke määräytyy samoin perustein kuin TyEL. Ennen uudistusta merimieseläkelaisissa sovellettiin useita eri säännöksiä ja karttumisprosentit olivat TyEL:iin verrattuna suuremmat. Merenkulkijoilla, joilla on ollut korotetut kerryttämisprosentit ovat niihin edelleen oikeutettuja, jos he jäävät eläkkeelle MEL- työsuhteesta. (Rissanen ym. 2017, 52, 196.)

4 ELÄKEVAIHTOEHDOT

Työeläke antaa turvaa eri elämäntilanteissa ja muuttuvia elämäntilanteita varten on kehitetty erilaisia eläkemuotoja, joilla pystytään tukemaan tilanteen niin vaatiessa. Työeläke ansaitaan joko palkkatöissä tai yrittäjänä, jos oma eläke on jäämässä pieneksi, on mahdollista hakea täydennykseksi kansaneläkettä ja takuueläkettä. (Työeläke.fi, 2017, viitattu 8.2.2018.)

Työeläke määräytyy työntekijän työuran aikana ansaitsemien työansioden perusteella. Sillä kuinka monessa työpaikassa työntekijä on vuosien saatossa työskennellyt ei ole merkitystä lopulliseen eläkkeeseen. Eläkkeen karttumistiedot ovat rekisteröitynä eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen yhteiseen ansaintarekisteriin, josta löytyvät jokaisen suomalaisen eläkekertymät. Työeläke lasketaan työansioden perusteella ja työansioiksi lasketaan kaikki ne tulot, joista on maksettu eläkevaikutusmaksuja. (Rissanen ym. 2017, 131.)

4.1 Työuraeläke

Työuraeläke on uusi eläkelaji, joka on suunnattu pitkään raskaassa työssä työuransa tehneille työntekijöille. Ensimmäiset työuraeläkkeet on myönnetty alkaviksi 1.2.2018 alkaen. Eläke voi aikaisintaan alkaa 63-vuoden iässä ja siihen vaaditaan vähintään 38 vuoden pituinen työura kuluttavassa ja rasittuneisuutta aiheuttavassa työssä. 1965 vuonna tai sen jälkeen syntyneillä työuraeläke voi alkaa aikaisintaan kaksi vuotta ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää. Työuraeläke vaatii työkyvyn heikentymistä, mutta se on kuitenkin kevyempi versio työkyvyttömyyseläkkeestä. Työuraeläkehakemukseen tulee liittää lääkärintodistus ja työnantajan kuvaus työtehtävistä ja kertoa niiden rasittavuudesta. Työuraeläke ei estä työskentelyn jatkamista, mutta kuukausitulot saavat olla maksimissaan noin 740,00 euroa kuukaudessa. (Työeläke.fi 2017, viitattu 19.3.2018.)

Työuraeläkettä haettaessa töiden päättymisestä ei saa olla kulunut yli vuotta, toisaalta töissä jatkaminen ei ole este työuraeläkkeen myöntämiselle. Työntekijän työkyky on siis heikentynyt pysyvästi, mutta silti täyttämättä työkyvyttömyyseläkkeen rajoja. Työskentelyajaksi lasketaan myös äitiys-, isyys ja vanhempainvapaat enintään kolmen vuoden ajalta. Myöskään lyhyet poissaolojaksot

töistä, kuten sairauden tai lomautuksen takia eivät estä työraeläkkeen saamista. Yrittäjällä on yhtäläiset mahdollisuudet jäädä työraeläkkeelle, kuten työntekijöilläkin. Työraeläkkeellä halutaan antaa mahdollisuus työssä jatkamisen ja eläkkeelle siirtymisen väliä. Työraeläkkeeseen vaaditaan, että rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttanut työ on ollut työntekijän päätoiminen työ. Arvio päätoimisuudesta tehdään muun muassa selvittämällä ansiotulojen määrä sekä työajan käyttö ja niiden perusteella pohditaan, onko työ ollut osa-aikatyötä vai kokoaikatyötä. (Rissanen ym. 2017 146–147, 189.)

Jotta työ lasketaan rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaksi pitää sen täyttää yksi tai useampi seuraavista määritelmistä:

- Kuormittavat ja raskaat työskentelyasennot
- Hengitys ja verenkiertoelimistölle aiheutuu voimakasta kuormitusta
- Suuria lihasvoimia tai pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä
- Voimaa ja suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä, joissa samanaikaisesti käsiltä vaaditaan voimaa, puristusta ja kiertoa
- Erityisen tai poikkeuksellisen vaativassa henkistä kuormaa aiheuttavassa työssä
- Jatkuvaa erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa tapaturman, onnettomuuden tai ilmeinen väkivallan riski on suuri

(Rissanen ym. 2017, 146–148.)

4.2 Vanhuuseläke

Vanhuuseläke on eläkemuoto, jolle voi jäädä täytettyään tietyn iän. Jokaisella ikäluokalla on oma eläkeikänsä, joka on määritelty ennalta ja tullaan määrittämään tuleville sukupolville heidän täyttäessään 62 vuotta. Vanhuuseläkettä maksetaan niin työeläkkeenä kuin kansaneläkkeenä eli kaikki saavat aikanaan vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkkeen määrään vaikuttaa koko työuran aikana kerätyt eläkemaksut. Vanhuuseläkeikä nousi vuoden 2017 uudistuksen myötä ja sillä pyritään ennaltoimaan pidentyvään elinajanodotteeseen. Taulukko ikäluokkien alimmasta vanhuuseläkeiästä löytyy kappaleesta 2.1. Eläketurva suhteutetaan elinajanodotteen pitenemiseen elinaikakertoimen avulla, näin on toimittu vuodesta 2010 alkaen. (Työeläke.fi 2018, viitattu 28.2.2018.)

Vanhuuseläkkeelle voi jäädä joustavasti myös alimman vanhuuseläkeiän jälkeen, jolloin omaan vanhuuseläkkeeseen saa lykkäyskorotuksen, joka on 0,4 prosenttia per lykätty kuukausi, tällä pystytään kompensoimaan myös elinaikakertoimen vaikutuksia vanhuuseläkkeeseen. Vuodessa eläkettä on siis mahdollista korottaa 4,8 prosenttia. Eli omaa vanhuuseläkettään on mahdollista kasvattaa, jos töissä jatkaminen on mahdollista alimman vanhuuseläkeiän täyttymisen jälkeen. Eläkettä voi kuitenkin kasvattaa vain noin viisi vuotta alimman eläkeiän jälkeen, koska silloin työntekijän vakuuttamisvelvollisuus lakkaa. Töitä voi jatkaa myös sen jälkeen, mutta töillä ei enää kerry uutta eläkettä. Jotta vanhuuseläke voidaan myöntää, on työntekijän pitänyt päättää se työsuhde, josta hän on siirtymässä eläkkeelle. Vanhuuseläkkeen määrä lasketaan eläkkeelle jäämisen ajankohtaan mennessä karttuneiden eläkevarojen mukaan. (Työeläke.fi 2018, viitattu 28.2.2018.)

Julkisella sektorilla työuransa tehneillä työntekijöillä voi olla määritelty erikseen ammatillinen tai henkilökohtainen eläkeikä. Henkilökohtainen eläkeikä on yleensä 63–65 vuoden väliltä, eikä siihen vaikuta vuonna 2017 voimaan tulleet eläkemuutokset. Tosin alemmat ammatilliset eläkeiät nousevat vaiheittain kolmen kuukauden korotuksilla vuosittain. Muut eläkemuodot muuttuvat vanhuuseläkkeeksi, kun etuudensaaja täyttää oman ikäluokan alimman eläkeikänsä, 63-vuotiaana jos työkyvyttömyys alkanut vuosien 2006 ja 2016 välisenä aikana tai 65-vuotiaana jos työkyvyttömyys on alkanut vuonna 2005 tai ennen sitä. (Työeläke.fi 2018, viitattu 23.3.2018.)

4.3 Osittain varhennettu vanhuuseläke

Vuonna 2017 voimaan tulleen eläkeuudistuksen myötä osittain varhennettu vanhuuseläke korvaa entisen osa-aikaeläkkeen. Osittain varhennetulle vanhuuseläkkeelle on mahdollista jäädä aikaisintaan kolme vuotta ennen ikäluokan alhaisinta vanhuuseläkeikää ja alhaisin vanhuuseläkeikä on aina koko ikäluokalle määritelty eläkeikä, eikä työntekijällä mahdollisesti oleva erityisoikeus jäädä eläkkeelle aikaisemmin vaikuta siihen. Eläkettä on mahdollista hakea joko 25 prosentin tai 50 prosentin suuruisena siihen mennessä kertyneestä pohjaeläkkeestä. Osittain varhennettua vanhuuseläkettä nostamalla pienenee lopullinen vanhuuseläke 0,4 prosenttia per kuukausi, joka on maksettu ennen ikäluokan alhaisinta eläkeikää. Tätä vähennystä kutsutaan nimellä varhennusvähenys. Oma eläkettä on myös mahdollista korottaa lykkäyskorotuksella, jos osittain varhennettua

vanhuuseläkettä lykätään alkamaan alimman vanhuuseläkeiän jälkeen, jolloin korotus on 0,4 % per alhaisimman vanhuuseläkeiän ylittävä kuukausi. (Rissanen ym. 2017, 132–134) Osittain varhennettua vanhuuseläkettä ei voi lakkauttaa sen jälkeen, kun se on myönnetty, mutta sen alkamisajankohdasta on kolmen kuukauden harkinta-aika, jolloin sen voi vielä perua (Keva.fi viitattu 2.10.2018).

Työnantajalla on velvollisuus järjestää osa-aikatyötä henkilölle, joka on halukas jäämään osittain varhennetulle vanhuuseläkkeelle. Eli tällöin työntekijä olisi halukas vähentämään työtuntejansa aikaisemmasta. Kuitenkin työnantajalla ei ole velvoitetta järjestää osa-aikatyötä, jos työ on tuotanto- tai palvelutoiminta huomioon ottaen mahdotonta järjestää. Työntekijällä ei ole velvoitetta ilmoittaa olevansa osittain varhennetulla vanhuuseläkkeellä, jos työntekijä ei vaadi muutoksia työaikaansa. Työnantajalla ei ole myöskään oikeutta tiedustella eläkelaitoksesta onko työntekijä osittain varhennetulla vanhuuseläkkeellä. (Etk.fi viitattu 2.10.2018.)

Esimerkiksi jos ikäluokan alin vanhuuseläkeikä on 63 vuotta voi osittain varhennettua vanhuuseläkettä hakea henkilön täytettyä 60 vuotta. Eläkkeen määrä lasketaan siihen mennessä kertyneen pohjaeläkkeen määrän perusteella. Pohjaeläkkeen määrittelemästä kuukausisummasta voi halutessaan hakea joko 25 prosentin tai 50 prosentin suuruista osittain varhennettua vanhuuseläkettä. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen aikana voi jatkaa työskentelyä normaalisti, eikä se vaikuta eläkkeen saamiseen mitenkään. Toki eläkkeen ja palkan verotus voi olla korkeampi osittain varhennettua vanhuuseläkettä nostaessa, sillä tulojen määrä on suurempi. Työntekoa ei myöskään vaadita osittain varhennetun vanhuuseläkkeen saamiseksi, joten tämä eläkemuoto on hyvin joustava vaihtoehto eläkeajan aloittamiseen. Jos henkilö päättää jatkaa työskentelyä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen rinnalla, kertyy hänelle siltä ajalta normaalisti eläkettä ja kertynyt eläke tulee maksuun sitten, kun työntekijä jää vanhuuseläkkeelle. (Rissanen ym. 2017, 132.)

Esimerkki 1: Henkilö, joka on syntynyt 1.1.1960 päättää käyttää mahdollisuutensa nostaa osittain varhennettua vanhuuseläkettä maksimimäärillä. 1960 syntyneillä alin eläkeikä on 64 vuotta ja 6 kuukautta, joten osittain varhennetulle vanhuuseläkkeelle on mahdollista jäädä 61 vuoden ja 6 kuukauden iässä. Eläkkeelle jääminen tapahtuisi siis vuonna 2021 heinäkuussa. Eläkettä on kertynyt

siihen mennessä 1600 €/kk ja henkilö päättää nostaa osittain varhennettua vanhuuseläkettä siitä 50 % osuuden, yhteensä 36 kuukauden ajan. Varhennusvähennys 36 kuukaudelta on $36 \text{ kk} \times 0,4 \% = 14,4 \%$ (työeläkelaki 2018, viitattu 1.3.2018) 1960 syntyneille arvioitu elinaika kerroin on 0,928 (työeläkeläkipalvelu.fi, viitattu 1.3.2018.)

$(1600 \text{ €} - (1600 \text{ €} - 800 \text{ €}) - (800 \text{ €} \times 14,4 \text{ \%})) \times 0,928 = 635,49 \text{ €/kk}$ osittain varhennettua vanhuuseläkettä kuukaudessa.

Lopullinen eläke alimmassa vanhuuseläkeiässä on $(684,80 \text{ €} + 800 \text{ €}) \times 0,928 = 1377,89 \text{ €/kk}$.

Jos henkilö olisi jäänyt eläkkeelle alimmassa vanhuuseläkeiässä ilman varhennuksia, olisi hänen eläke ollut 64 vuoden ja 6 kk iässä:

$1600 \text{ €} \times 0,928 = 1484,80 \text{ €/kk}$

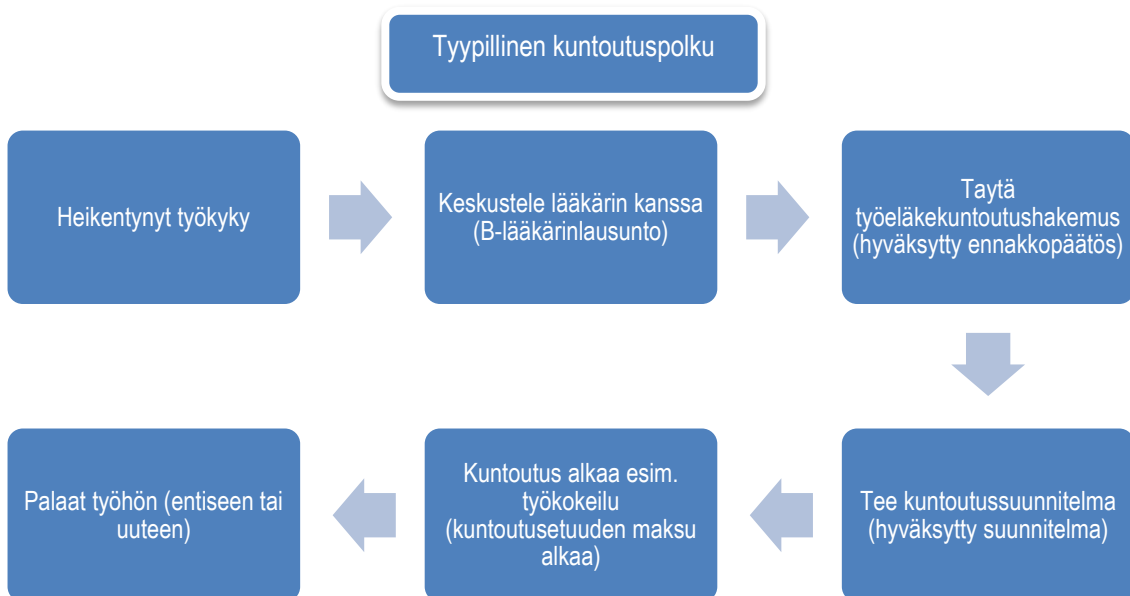
4.4 Kuntoutustuki

Kuntoutustuella pyritään ehkäisemään työntekijän joutumista työkyvyttömyyseläkkeelle tai ainakin pyrkiä viivästyttämään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Kuntoutustuella voidaan myös tavoitella jo työkyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön takaisin työelämään palauttamista. Oikealla kuntoutuksella pyritään siihen, että työntekijä pystyy jatkamaan työssään sairaudesta tai vammasta huolimatta. Ennen kuin päätetään henkilön työkyvyttömyyseläkkeestä, on tehtävä riittävät tutkimukset ja selvitykset voisiko henkilö jatkaa työssä kuntoutuksen avulla. (Rissanen ym. 2017, 137) Tärkeintä olisi se, että hakeuduttaisiin kuntoutukseen mahdollisimman hyvissä ajoin, jolloin työkyky saataisiin palautettua nopeammin ja kustannukset pysyisivät maltillisempina. (Työeläke.fi 2018, viitattu 8.2.2018.)

Kuntoutus voi sisältää monia eri vaiheita, esimerkiksi voi olla työkokeiluja, työhön valmentamista tai tukea elinkeinotoiminnan jatkamiseen. Jos työntekijällä on työsuhde voimassa, pyritään ensiksi selvittämään minkälaiset mahdollisuudet työpaikan sisällä töiden uudelleenjärjestelyyn ja näin

työntekijälle löydettäisiin paremmin sopiva työtehtävä. Jos työnantajalla ei ole mahdollisuutta järjestää työtehtäviä uudelleen selvitetään mahdollisuudet työllistyä muualle. Työkokeilulla voidaan pyrkiä siihen, että työntekijä pystyisi aloittamaan sellaiset työtehtävät, josta hänellä ei ole aiempaa kokemusta. Samalla voidaan myös selvittää, onko työtehtävä paremmin soveltuva hänen terveydentilaansa nähden. Työntekijälle voidaan myös järjestää ammatillista koulutusta, jolla hän pystyisi työllistymään tulevaisuudessa uusiin työtehtäviin. Uutta alaa opiskellessa pitää varmistua siitä, että siinä ammatissa työelämässä jatkaminen olisi mahdollista pitkään ja että siinä työkyvyttömyyden riski olisi pieni. Elinkeinotukea voidaan myöntää kuntoutujalle, jos elinkeinotoiminnan edellytykset ovat hyvät. Edellytyksenä on se että, kuntoutuja pystyy saamaan elantonsa liiketoiminnasta. (Rissanen ym. 2017, 138.)

Työntekijälle voidaan myös hankkia apuvälineitä ja laitteita työeläkejärjestelmän avustuksella, mutta se on mahdollista vain erityistilanteissa. Normaalisti työnantajan on hankittava työssä tarvittavat apuvälineet. Kela voi korvata myös lääkinnällistä kuntoutusta, kuten esimerkiksi fysioterapiaa tai kuntoutuslaitoksen hoitojaksoja. (Rissanen ym. 2017, 138) Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutus on erityisesti tarkoitettu työelämän ulkopuolella oleville osatyökykyisille sekä nuorille. Kelan järjestämä kuntoutus voi olla myös mahdollista silloin kun työeläkelaitoksen tukeman kuntoutuksen vaadittavat määritelmät eivät täyty. (Työeläke.fi 2018, viitattu 8.2.2018.)

Kuvio 3. Tyypillinen kuntoutuja kuntoutuspolku (Työeläke.fi, 2018, viitattu 8.2.2017.)

Yläpuolella olevassa kuviossa on kuvattu tyypillisen kuntoutujan polku, jonka hän käy läpi kuntoutusprosessin aikana. Kuntoutusprosessissa tavoitteena on siis tehdä kuntoutujasta jälleen työkykyinen, joko entiseen työhön tai aivan uusiin tehtäviin.

4.5 Työkyvyttömyyseläke

Pitkäaikaista työkyvyttömyyttä ja sen tuomaa ansiotulojen menetystä korvaa työkyvyttömyyseläke. Työkyvyttömyyseläkkeelle voi jäädä työntekijä, joka on täyttänyt 17 vuotta ja joka ei kuitenkaan ole täyttänyt ikäluokkansa alinta vanhuuseläkeikää. Henkilön pitää myös täyttää työkyvyttömyyseläkkeen vaatimat edellytykset, kuten työkyvyn alentumisen sairauden tai vamman vuoksi ja sen takia henkilö ei enää kykene työskentelemään täydellä työpanoksella. Työkyvyttömyys todetaan lääketieteellisesti ja näin määritellään työkyvyttömyyden taso. Työkyvyttömyyseläkkeeseen vaaditaan, että työkyky on alentunut ainakin kahdella viidesosalla normaalista työkyvystä. Toinen eläkeoikeuteen vaikuttava tekijä on se, että oletetun työkyvyttömyyden on pitänyt jatkua vuoden tai arvioidaan kestävä yli vuoden. Työkyvyn ja kuntoutustarpeen määrittämisessä tarvitaan usein kokonaisvaltaista harkintaa, jossa otetaan huomioon muun muassa työntekijän koulutus, työkokemus, ikä ja sosiaaliset seikat ja millaisen rajoitteen sairaudet tai vammat aiheuttavat henkilön työkyvyille. (Risänen ym. 2017, 140–141.)

Ennen kuin työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää, on selvitettävä olisiko työntekijän työkyky mahdollista palauttaa ammatillisella kuntoutuksella. Työeläkelaitokset arvioivat kuntoutuksen mahdollisuuden työkyvyttömyyseläkehakemuksen yhteydessä ja jos kuntoutuksen kriteerit täyttyvät annetaan hakijalle ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen ilman erillistä hakemusta. Työkyvyttömyyseläke määritetään toistaiseksi voimassaolevaksi, kun taas kuntoutustuki on määräaikainen avustus. (Työeläke.fi 2018, viitattu 22.3.2018.)

Työkyvyttömyyseläkkeen oikeuden kannalta merkittävintä on se, kuinka suuri vaikutus henkilön sairaudella ja oireilla on hänen työkykyinsä. Eläkelaitokset muodostavat päätöksensä henkilön jäljellä olevasta työkyvystä lääketieteellisten sekä sosiaalisten tekijöiden perusteella ja sen jälkeen arvioidaan, onko henkilö enää jäljellä olevalla työkyvyllään kyvykäs selviytymään nykyisistä työtehtävistään. Sosiaalisten tekijöiden merkitys työntekijän ikääntyessä kasvaa ja siten vaikuttaa pää-

tökseen työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä. Päätöstä oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen ei voida siis tehdä pelkästään lääketieteellisin perustein vaan on huomioitava kokonaiskuva, joka työntekijällä on kyseisellä hetkellä. (Rissanen ym. 2017, 141.)

4.6 Perhe-eläke

Perhe-eläke turvaa toimeentulon perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkkeen voi jakaa kahteen osaan lapseneläkkeeseen ja leskeneläkkeeseen. Edunsaajana perhe-eläkkeessä on siis joko leski, rekisteröidyn parisuhteen eloonjäänyt osapuoli tai lesken, edunjättäjän tai rekisteröidyn parisuhteen eloonjääneen osapuolen lapsi. Myös entinen puoliso voi saada perhe-eläkettä. Lapsen eläkkeeseen vaaditaan, että kuoleman hetkellä henkilön täytyy olla alle 18-vuotias ja hänen täytyy olla joko edunjättäjän lapsi tai lesken lapsi, joka asui samassa taloudessa lesken kanssa edunjättäjän kuollessa. (Rissanen ym. 2017, 149.)

Leskeneläkkeessä on muutamia edellytyksiä, joiden täytyy toteutua, jotta henkilöllä on oikeus haakea leskeneläkettä. Jos heillä on ollut tai on yhteinen lapsi riittää, että avioliitto on solmittu ennen kuin puoliso on täyttänyt 65 vuotta. Lesken omalla iällä ei ole merkitystä. Peruslähtökohta on se, että leskeneläkettä maksetaan loppuelämän ajan, mutta se voi päättyä, jos leski solmii uuden avioliiton alle 50-vuotiaana, tällöin leski saa kertakorvauksena kolmen vuoden leskeneläkkeen. Yli 50-vuotiaana uudelleen naimisiin meneminen ei vaikuta leskeneläkkeeseen. Lapsettoman lesken säännökset leskeneläkkeeseen ovat tiukemmat, kuten se, että avioliitto on pitänyt solmia ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja puoliso täyttänyt 65 vuotta. Avioliiton on pitänyt jatkua vähintään viisi vuotta ennen puolison kuolemaa ja lesken olla vähintään 50-vuotias puolison kuollessa tai hänelle on maksettu työeläkelain tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä vähintään kolme vuotta. (Työeläke.fi 2017, viitattu 6.2.2018.)

Perhe-eläkkeen määrä prosentteina edunjättäjän eläkkeestä:

Lasten lukumäärä	Lesken osuus %	Lasten osuus %
0	50	-
1	50	33
2	42	58
3	25	75
4 tai enemmän	17	83

Kuvio 4. Perhe-eläkkeen määrä (Elo.fi viitattu 20.11.2018)

Yläpuolella olevassa kuviossa on kerrottu kuinka perhe-eläkkeen määrät jakautuvat lesken ja lasten kesken prosenttiosuuksiin.

Alle 18-vuotiaalla lapsella, oli hän sitten biologinen lapsi tai adoptiolapsi, on oikeus lapseneläkkeeseen, jos hänen vanhempansa kuolee. Lapseneläkkeen saa myös lesken lapsi ja adoptiolapsi, jos he asuivat äiti- tai isäpuolen kanssa samassa taloudessa tämän kuollessa. Lapseneläkkeen määrään vaikuttaa edunsaajana olevien lasten määrä. Jos lapsia on enemmän kuin yksi saa jokainen lapsi oman osansa lapseneläkkeestä ja sen suuruus on jaettu tasan lasten kesken.

(Työeläke.fi 2017, viitattu 6.2.2018.)

Edunjättäjän eli kuolleen puolison ansaitsema eläke määrää leskeneläkkeen määrän. Jos edunjättäjä ei ollut vielä eläkkeellä lasketaan leskeneläkkeeseen ne tulot, jotka edunjättäjä olisi saanut työkyvyttömyyseläkkeellä hänen kuolinpäivänään. Leskeneläkkeen määrään vaikuttaa myös lesken omat tulot ja lesken oma työeläketurva. Lesken oma työeläketurva otetaan huomioon, joko maksussa olevan eläkkeen suuruusena tai laskennallisena eläkkeenä, jos leski ei ole vielä jäänyt eläkkeelle. Laskennallisena eläkkeenä on se eläke, jonka leski olisi saanut sillä hetkellä työkyvyttömyyseläkkeenä, kun hänen puolisonsa menehtyi. Leskeneläkkeeseen tehdään vähennys heti sen alkaessa, jos leski on puolison kuollessa yli 65-vuotias eikä hänellä ole huollettavaan alle 18-vuotiaita lapsia. Vuonna 2018 vähennysperusteena käytetään 695,50 euroa, jonka yllättäen osalta vähennetään puolet eläkkeen määrästä. Jos leski ei ole vielä eläköitynyt eikä hänellä ole hoidettavanaan alle 18-vuotiaita lapsia hänelle maksetaan leskeneläkettä aluksi kuusi kuukautta ilman vähennyksiä ja sitä kutsutaan alkueläkkeeksi. Kuuden kuukauden jälkeen tehdään eläkkeen vähentäminen, jossa verrataan edunjättäjän ja lesken laskennallista eläkettä. (Työeläke.fi 2017, viitattu 6.2.2018.)

Esimerkki: Esko Eläkeläinen on ollut perheensä elättäjä ja hän menehtyy yllättäen 65 vuoden iässä. Eskon eläke on ollut 1200 euroa kuukaudessa ennen menehtymistään. Eskon vaimo Elisa (64 vuotta) jää leskeksi ja hänelle on maksettu omaa eläkettään 1000 € kuukaudessa. Koska Eskolla ja Elisalla ei ole ollut yhteisiä lapsia, on leskeneläke 50 prosenttia edunjättäjällä olleesta eläkkeestä. Leskeneläkkeestä tehdään vähennys, koska Elisan eläke ylittää eläkevähennysperusteen eli 694,50 euron. Ylimenevästä osuudesta vähennetään puolet ja lopulliseksi leskeneläkkeeksi jää:

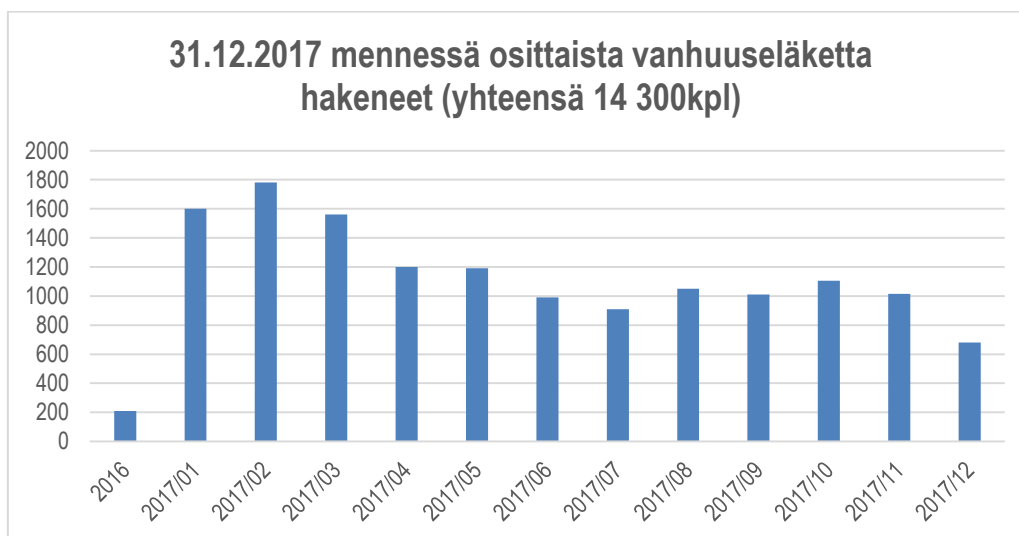
$$1000 \text{ €} - 694,50 \text{ €} = 303,50 \text{ €} / 2 = 152,75 \text{ €}$$

$$600 \text{ €} - 152,75 \text{ €} = 447,25 \text{ €}$$

Eli lopulta Elisa saa eläkettä 1 447,25 euroa, josta hänen omaa vanhuuseläkettään on 1 000 euroa ja leskeneläkettä 447,25 euroa. (Elo.fi viitattu 20.11.2018.)

5 OSITTAIN VARHENNETUN VANHUSELÄKKEEN TUTKIMISTA

Osittain varhennettu vanhuuseläke on ollut yllättävän suosittu sen voimaantulon jälkeen. Nyt pohditaankin mahdollisia syitä suosiolle lehtiartikkelien perusteella. Osittain varhennettu vanhuuseläke astui voimaan siis vuoden 2017 alussa ja se tuli korvaamaan osa-aikaeläkettä. Oletuksena oli, että eläkemuoto pysyy edelleen marginaalieläkemuotona, mutta eläkettä haki vuoden 2017 aikana yli 14 000 henkilöä, joista 12 500 henkilölle on eläkkeen maksu aloitettu. (etk.fi 2018, viitattu 27.3.2018) 12 500 henkilöstä ainoastaan 1600 on valinnut nostaa 25 prosenttia siihen mennessä kertyneestä eläkkeestä. Prosentuaalisesti se on 12,8 prosenttia kaikista osittain varhennettua vanhuuseläkettä saavista. (Kannisto J. dia 9.) Osittain varhennettu vanhuuseläke pienentää takuueläkettä tai voi estää kokonaan sen saamisen. Takuueläkettä ja kansaneläkettä koskee sama varhennusprosentti osittain varhennettua vanhuuseläkettä otettaessa. (Kela.fi viitattu 30.10.2018.) Yhtenä lähteenä osittain varhennettua vanhuuseläkettä tutkittaessa on käytetty eläketurvakeskuksen Jari Kanniston tekemää raporttia, jossa on tutkittu OVE:n ensimmäisen vuoden vaiheita.

Kuvio 5. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen hakijat (Kannisto J. dia 2)

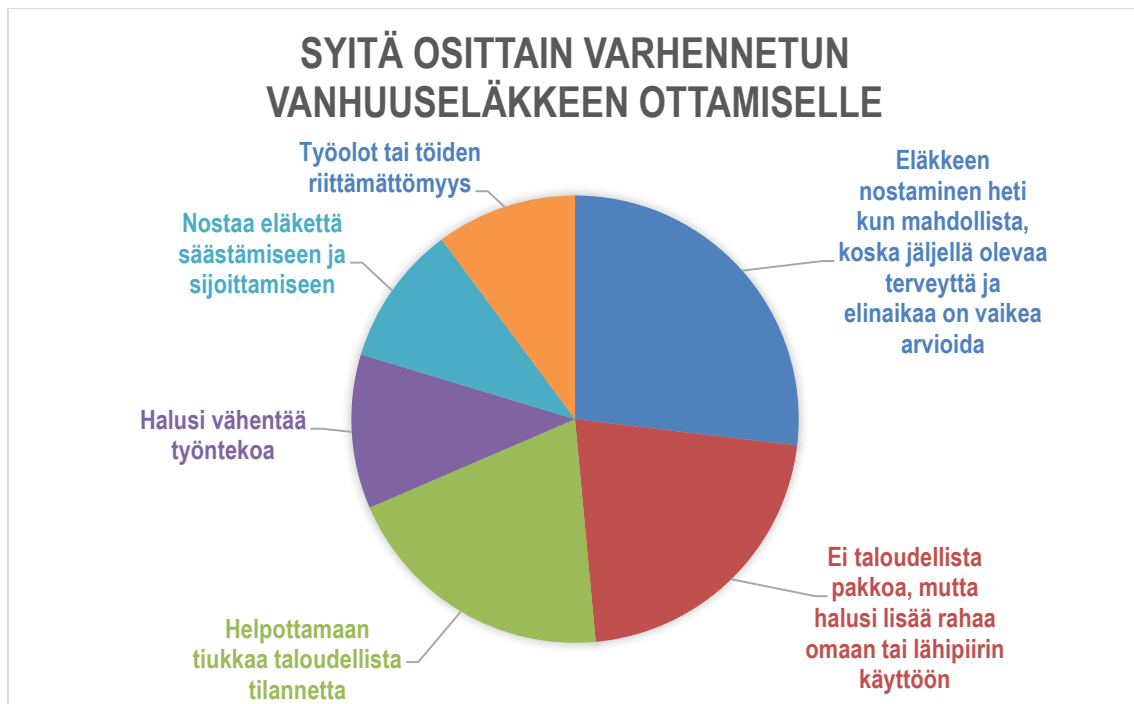
Kuviossa on esitetty vuoden 2017 aikana tulleet osittain varhennetun vanhuuseläkkeen hakemukset. Syitä miksi miehet ovat päätyneet hakemaan osittain varhennettua vanhuuseläkettä naisia enemmän, voivat johtua muun muassa siitä, että miehillä elinajanodote on naisia lyhyempi, joka

taas tekee hyödylliseksi hakea osa eläkkeestä jo etukäteen. Miesten parempi ansiotaso myös kannustaa aikaisempaan eläkkeen nostamiseen, eikä huoli tulevaisuuden eläkkeen riittävydestä ole niin suuri. (Kannisto J. dia 2.)

Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen ottajia on varoitettu korkeammasta verotuksesta. Kuitenkin, jos työmäärää vähentää ja nostaa osan tuloista osittain varhennettuna vanhuuseläkkeenä, on verotus edullisempi. Jos työskentelyä jatkaa normaalisti eikä palkkatasoon tule muutosta on osittain varhennetusta vanhuuseläkkeestä tulevat tulot tietenkin nostamassa verotettavan palkan määrää, jolloin verotus nousee. Ideana onkin se, että osittain varhennettu vanhuuseläke mahdollistaa työmäärän vähentämisen työuran loppuvaiheessa ja näin työntekijä pystyy jatkamaan työssään pidempään. (Ts.fi 2017, viitattu 28.3.2018.)

Esimerkkinä 3000 euron kuukausipalkkaa verotetaan 29 prosenttia, joten palkkaa jää käteen noin 2 130 euroa. Jos taas työntekijä pudottaisi työmäärää siten, että palkaksi jäisi 2000 euroa ja osittain varhennettua eläkettä hän nostaisi 760 euroa kuukaudessa, yhteensä 2760 euroa, josta veroja menisi 24 prosenttia. Käteen jäävä raha verojen jälkeen olisi 2100 euroa, joka on vain 30 euroa pienempi. Verotuksen ansiosta etenkin pieni- ja keskituloiset hyötyvät eniten varhennetun eläkkeen nostamisesta. Hyöty syntyy siitä, että he voivat samaan aikaan hakea niin eläketulovähennystä kuin myös työtulovähennystä. (Häkkiä T. 3.9.2018.)

Osa-aikaeläkkeessä oli asetettu tarkat rajat työajan ja ansioiden osalta, jonka moni koki liian työlääksi eläkemuodoksi. Nyt kun osittain varhennettua vanhuuseläkettä nostessaan ei ole pakollista kertoa edes omalle työnantajalleen, on helppo ryhtyä valmistautumaan eläköitymiseen. On laskettu, että varhennettua vanhuuseläkettä kannattaisi nostaa mahdollisuuksien mukaan ja sijoittaa kyseiset rahat osakemarkkinoihin, silloin lähes kaikissa tapauksissa lopputulos on parempi kuin että osittain varhennettua vanhuuseläkettä ei olisi nostettu. Tällöin riski on tietenkin eläkkeen nostajalla ja sijoittajalla. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen optimointi toteutuisi parhaiten silloin, kun varhennettua eläkettä alettaisiin nostaa heti, kun se on mahdollista ja eläkkeelle jäätäisiin vasta oman alimman eläkeiän jälkeen, jolloin lykkäyskorotus on kompensoinut vähennyskerrointa. (Yle.fi 2017, viitattu 28.3.2018.)

Kuvio 6. Syitä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen hakemiselle. (Kannisto J, dia 15)

Kuviossa on listattu syitä, miksi osittain varhennettua vanhuuseläkettä on päädytty hakemaan. Kuten kuviosta on nähtävissä, jopa yli neljännes ajattelee, että oma elinaika tai terveys on sellainen, että eläkettä kannattaa alkaa nostamaan heti kun se on mahdollista. Hieman alle neljännes päätti hakea osittain varhennettua vanhuuseläkettä vaikeaan rahatilanteeseen, joka voi olla riskialtista tulevaisuutta ajatellen sillä ennakkoon nostettu eläke pienentää lopullista eläkettä, jota aletaan maksamaan henkilön jäätyä vanhuuseläkkeelle.

Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen aloittamista pohtivan on hyvä miettiä, että jos rahat ovat vähissä jo ennen osittaisen vanhuuseläkkeen nostamista, miten tilanne kehittyy varsinaisen eläkkeen alkamisen kohdalla. Onkin verrattu, että osittain varhennetun vanhuuseläkkeen ottaminen on kuin säästölippan hajottaminen. Joskus se on pakko tehdä, kun taas joskus se on järkevämpää jättää tekemättä. Osittain varhennetulla vanhuuseläkkeellä voikin siirtää rahahuolia eteenpäin, mutta sitten eläkkeelle jäämistä voi joutua viivästyttämään reilusti, jotta eläke kasvaa riittävän suureksi kattamaan menot, joita eläkkeellä ollessa syntyy. Osittain varhennetulla vanhuuseläkkeellä annetaan mahdollisuus työntekijälle itselleen päättää, miten hän haluaa oman eläkeikansa aloittaa. (Taloussuomi.fi 2018, viitattu 3.4.2018.)

Lehtiotosten perusteella moni omaa eläkettään pohtiva onkin todennut, että osittain varhennetusta vanhuuseläkkeestä syntyvät vähennykset lopulliseen eläkkeeseen ovat lopulta vain kymmenien eurojen luokkaa eikä satoja euroja. Tämä on kannustanut ihmisiä valitsemaan ennakkoon maksettavan varhennetun vanhuuseläkkeen. On todettu, että ihmiset arvioivat oman elinaikansa reilusti alakanttiin, joten ennakkoon maksettu eläke voi kuulostaa hyvälle ratkaisulle. On kuitenkin hyvä muistaa, että osittain varhennettu vanhuuseläke on suunniteltu siten, että se on neutraali työeläkkeen rahoituksen kannalta, eli lähtökohtaisesti on sama ottaako eläkettä ennakkoon vai nostaako eläkettä alimman vanhuuseläkeiän jälkeen. Kuitenkin jos eläke jää liian pieneksi ja syynä on osittain varhennetun vanhuuseläkkeen nostaminen, Kelan eläkkeet eivät tule korvaamaan aikaisemmin nostettua eläkettä. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen alkuperäinen tarkoitus oli jatkaa työurien pituutta ja mahdollistaa pehmeä laskeutuminen eläkkeelle niin kuin itse haluaa. Onkin pohdittu, että onko osittain varhennettu vanhuuseläke onnistunut pidentämään uria vai onko työntekijät vain vähentäneet työntekoa pari vuotta ennen alinta vanhuuseläkeikää.

Eläketurvakeskuksen tekemässä kyselyssä 60 prosenttia on kertonut jatkaneensa työskentelyä kuten ennenkin. 30 prosenttia aikoo vähentää tai on jo vähentänyt työskentelyä ja 10 prosenttia on lopettanut työn tekemisen kokonaan (J. Kannisto 14.2.2017).

6 ITSEOPISKELUMATERIAALIN LUOMINEN

Itseopiskelumateriaali on koottu teoriapohjan perusteella ja sen tekemisen tavoitteena oli olla mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen tietopaketti eläkkeistä opiskelijoille. Materiaalia voidaan jatkossa tarjota opiskelijoiden käyttöön palkanlaskennankurssin yhteydessä. Asioita on yksinkertaistettu ja kaikkia eläkelakien koukeroita ei ole otettu huomioon materiaaleissa, jotta itseopiskelumateriaali olisi hyödyllinen niille opiskelijoille, jotka haluavat tietää hieman enemmän Suomalaisesta eläkejärjestelmästä. Jos opiskelija kiinnostuu aiheesta itseopiskelumateriaalin perusteella, voi hän hankkia lisätietoja lukemalla koko opinnäytetyön tai jatkaa tiedon etsimistä kirjallisuuden ja internetlähteiden avulla. Eläkemuotojen eroavaisuuksia on itseopiskelumateriaalissa avattu esimerkkien avulla, jolloin niiden ymmärtäminen on helpompaa.

Itseopiskelumateriaalin yhteyteen on tehty laskuri, jolla voi hahmottaa osittain varhennetun vanhuuseläkkeen hyötyjä ja haittoja lukuihin perustuen. Laskurilla voi helposti testaila, kuinka eri lähötöarvot vaikuttavat lopullisen eläkkeen määrään. Laskuri on suuntaa antava ja sen antamat arvot perustuvat elinaikakertoimen kehitykseen, jonka arvot voi tulevaisuudessa muuttua huomattavasti. Elinaikakertoimen arvot on otettu eläketurvakeskuksen sivustolta, jossa on pyritty arvioimaan tulevaa kehitystä. Laskuriin on mahdollista päivittää uudistuneet kertoimet aina kun siihen on tarvetta. Laskurissa on myös kohta, jossa voi havainnoida leskeneläkkeen suuruutta. Laskurissa pitää määrittellä oma eläkekertymä, sekä edunjättäjän eläkekertymä pyöristettynä 200 euron tarkkuudelle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Osittain varhennettu vanhuuseläke on otettu vastaan positiivisella mielellä ja sen on todettu olevan monipuolinen työkalu, kun eläkkeen alkamisajankohtaa halutaan muokata. Se, että osittain varhennettu vanhuuseläkkeeseen ei asetettu työskentelyvaatimuksia on tehnyt siitä mielenkiintoisen vaihtoehdon eläkkeelle jäämisestä haaveilevien silmissä. Töiden kuormittavuus henkisesti on lisääntynyt, sekä alati nouseva eläkeikä takaavat sen, että osa ihmisistä haluaa keventää viimeisten työskentelyvuosien työtaakkaa ja siihen osittain varhennettu varhaiseläke on luotu. OVE:n omaksi eläkemuodoksi valitsevia on peloteltu nousevasta verotuksesta ja se on totta, jos työskentelyä jatkaa normaalisti eläkkeelle jäämisen jälkeen. Vähentämällä töitä, sekä samalla eläkettä nostettaessa ei verotuksessa ole juuri eroja. Osittain varhennettu vanhuuseläke kannattaa erityisesti valita silloin, kun pohjaeläkettä on kertynyt hyvin, eikä varhennusvähennys pienennä sitä liian pieneksi tai jos on valmis jatkamaan työskentelyä alimman vanhuuseläkeiän jälkeen, jolloin varhennuksen aiheuttamia vähennyksiä kompensoi lykkäyskorotus.

Opinnäytetyön aihe oli mielekäs, sillä eläkkeet ja sen eri muodot ovat olleet itselleni varsin huonosti aiemmin hallussa. Työn avulla kertyneestä tietotaidosta eri eläkkeistä on todennäköisesti hyötyä tulevaisuudessa niin työelämässä kuin myös vapaa-ajalla. Teoriapohjaan tarvittava aineisto löytyi suhteellisen helposti, sekä kirjallaisista, että internetlähteistä. Lähteet yleisesti ottaen olivat vasta julkaistuja eli hyvin soveltuvaa materiaalia. Aiheena osittain varhennettu vanhuuseläke oli ajankohdainen ja siihen liittyviä kirjoituksia ja kommentteja löytyi hyvin. Aiheeseen liittyvissä kirjoituksissa mielipiteet oli jakautunut kahteen eri koulukuntaan. Osassa kirjoituksissa kannustettiin ottamaan osittain varhennettu vanhuuseläke lähes kaikissa tapauksissa, kuin taas toisissa osittain varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksilla pohjaeläkkeeseen peloteltiin voimakkaasti. Opinnäytetyön tutkimusosuutta osittain varhennetusta vanhuuseläkkeestä olisi voinut laajentaa eläkeasiantuntijoiden haastattelulla, mutta opinnäytetyön toteutuksessa päädyttiin käyttämään vain internetlähteistä löytyviä kirjoituksia.

Työn tekemiseen kului enemmän aikaa, kun oli alun perin suunniteltu, mutta valmistui kuitenkin etukäteen asetettujen aikavaatimusten rajojen sisällä. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt itseopiskelumateriaali on tiivistetty tietopaketti eläkkeistä, jonka pohjalta lukija voi halutessaan tutustua koko opinnäytetyöhön tai lähteä hakemaan lisää tietoa aiheesta kirjallisuudesta tai internetistä. Itseopiskelumateriaalin yhteyteen liitettiin myös Excel-pohjainen laskuri, jonka avulla eläkkeiden

suuruuksia on mahdollista hahmotella numeroiden avustuksella. Laskurin tekeminen oli mukava lisä työhön ja se helpotti itseäni hahmottamaan eri vähennysten vaikutuksia eläkkeisiin. Eläkkeidenperusteista kertovilla opinnoilla pystyttäisiin parantamaan opiskelijoiden ja tulevaisuuden työntekijöiden ymmärrystä eläkkeistä ja siitä mihin ja miksi eläkemaksuja maksetaan työuran jokaisesta palkasta. Eläkkeet voivat tuntua opiskelijoista todella kaukaisilta, mutta siitä huolimatta olisi hyvä tietää jotain eläkkeiden perusteista, sillä taitoja voi päästä hyödyntämään esimerkiksi työelämässä tai vapaa-ajalla sukulaisten eläköityessä.

Opinnäytetyölle oli tarvetta, sillä opiskelijoilla ei ole aikaisemmin ollut koottua materiaalia eläkkeistä ja koska osittain varhennettu vanhuuseläke on vielä suhteellisen uusi eläkelaji ei sitä ole juurikaan ehditty tutkia. Eläkkeitä uudistetaan jatkuvasti, joten tehdyt oppaat ja teoriat vanhentuvat vuosien saatossa, eli aiheesta voi myös jatkossa tehdä opinnäytetöitä. Suomessa on jatkuvasti tarvetta nostaa eläkeikää pidentyvien elinaikojen johdosta, sekä väestörakenteen muutoksen johdosta. Nuoria onkin alkanut jo mietittyttämään tulevatko he ikinä pääsemään eläkkeelle, sillä tällä hetkellä laskureilla tekemällä eläkeikä menee jo yli 70 ikävuoden. Tästä syystä on hyvä vakuuttaa nuorille eläkejärjestelmän toimivuudesta sekä oikeudenmukaisuudesta myös tulevaisuudessa. Osittain varhennettu vanhuuseläke toi toivottua joustavuutta eläkkeelle jäämiseen ja sen ottaminen tehtiin helpoksi, tästä syystä eläkemuoto otettiin vastaan avosylin. Aiemmin voimassaolleen osa-aika eläkkeen ongelmaksi koitui liialliset säännökset, jotka aiheuttivat sen, että eläkemuoto jäi marginaaliseksi. Säännöksiä vähentämällä onnistuttiin tekemään toimiva eläkkeelle siirtymisen muoto.

LÄHTEET

Brännäre S. Uusi eläkemoto on supersuosittu: 10 asiaa, joita hakijan on syytä pohtia. Viitattu 28.3.2018 <https://yle.fi/uutiset/3-9446733>

Elo.fi Perhe-eläkkeen määrä. Viitattu 20.11.2018 <https://www.elo.fi/elakkeet-ja-kuntoutus/elakkeen-maara/perhe-elakkeen-maara>

Eläketurvakeskus. Osittain varhennettu vanhuuseläke – Miten se vaikuttaa muihin etuuksiin. Viitattu 8.2.2018

<https://www.etk.fi/wp-content/uploads/Osittainen-varhennettu-vanhuuselake-miten-se-vaikuttaa-muihin-etuuksiin.pdf>

Eläketurvakeskus. Uudet eläkelajit. Viitattu 27.3.2018. <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ennusteet/tilastot/elakkeensaajat/uudet-elakelajit-ja-elakeuudistus/>

Eläketurvakeskus. Vanhuuseläkeikä määräytyy ikäluokan mukaan. Viitattu 15.2.2018. <https://www.etk.fi/elakejarjestelmat/elaketurva/tyoelake-etuudet/vanhuuselake/>

Hannikainen & Vauhkonen 2012. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Ansioiden mukaan. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Häkkilä T. Näin saat hyödyt varhennetusta eläkkeestä - uudet laskelmat eri palkka- ja eläketuloille. Viitattu 15.9.2018. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005813712.html>

Ilmarinen.fi Eläkkeen verotus ja eläkeläisen verokortti. Viitattu 23.10.2018 <https://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/siirtymassa-elakkeelle/elakelaisen-oma-verokortti/>

Kannisto J. Eläketurvakeskus. Oven ensimmäinen vuosi – katsaus osittaisen vanhuuseläkkeen valinneisiin. 14.2.2017. <https://www.etk.fi/wp-content/uploads/oven-ensimmainen-vuosi-2017-kuviot.pdf>

Kela.fi Takuueläke, Määrä ja maksaminen. Viitattu 30.10.2018 <https://www.kela.fi/takuuelake-maara-ja-maksaminen>

Keva.fi Eläkevaihtoehdot. Osittain varhennettu vanhuuseläke. Viitattu 2.10.2018 <https://www.keva.fi/henkiloasiakkaalle/tietoa-elakkeista/elakevaihtoehdot/osittainen-varhennettu-vanhuuselake/>

Mäkelä J. Korkea verotus voi yllättää osittaiselle vanhuuseläkkeelle jääneen - harva on silti perunut. 18.11.2017 <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/3733746/Korkea+verotus+voi+yllattaa+osittaiselle+vanhuuselakkeelle+jaaneen++harva+on+silti+perunut+elakkeen>

Rissanen, Grönlund, Herrlin, Kouvonen, Levander, Lilius, Mannonen, Mustonen, Perälehto-Virkkala & Suotunen 2017. FINVA. Työeläke. Turenki: Hansaprint.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne verkkojulkaisu. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 3.4.2018. <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

TalousSuomi. Varhennettu eläke 61-vuotiaana. Viitattu 3.4.2018 <https://www.taloussuomi.fi/tulot-ja-menot/varhennettu-elake-61-vuotiaana>

Tenhunen & Vaitinen 2013. FINVA. Eläketalous. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Työeläke.fi Työnantajan velvollisuudet. Päivitetty 29.12.2017 Viitattu 8.2.2018. <https://www.tyoelake.fi/tyonantajan-velvollisuudet/>

Työeläke.fi Eläkkeet eri elämäntilanteissa. Päivitetty 24.5.2017 <https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/>

Työeläkelakipalelu.fi Elinaikakertoimen arvot. 2014. Viitattu 1.3.2018 https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300048

Työntekijän eläkelaki. 65 § ([29.1.2016/69](#))

Veritas eläkevakuutus. TyEL: työnantaja, tunne ainakin nämä asiat. Viitattu 1.3.2018.
<https://www.veritas.fi/tyonantajat/tyel-vakuutus>

Itseopiskelumateriaali

Suomen työeläkejärjestelmä

ITSEOPISKELUMATERIAALI

Suomen työeläkejärjestelmä

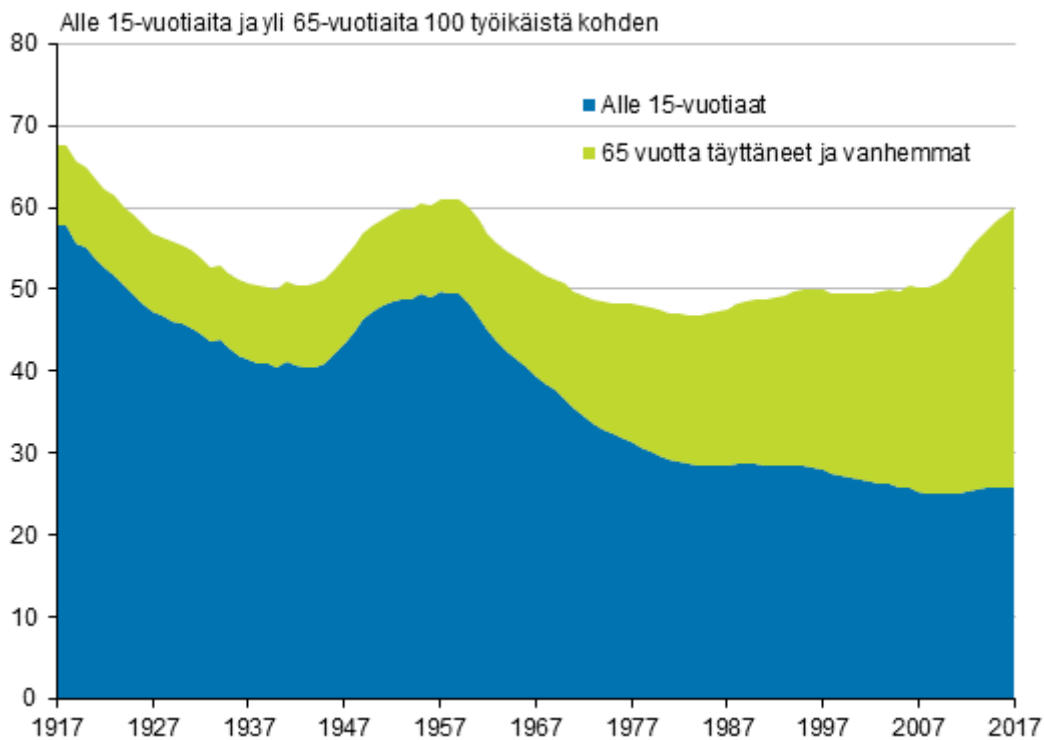
Suomessa työeläkejärjestelmä on jaettu kahteen eri osaan yksityisen sektorin eläkejärjestelmään, sekä yrittäjien eläkejärjestelmään. Eläkelakeja on olemassa muun muassa työntekijän eläkelaki (TyEL), merimieseläkelaki (MEL), yrittäjän eläkelaki (YEL) ja maatalousyrittäjän eläkelaki (MyEL). Laeissa on säädetty työntekijöiden ja yrittäjien oikeudesta eläkeisiin.

Perusperiaatteita

Suomessa eläkkeet muodostavat yli 40 prosenttia valtion sosiaalimenoista ja näin se on yksi merkittävimmistä sosiaaliturvan tekijöistä. Työeläkejärjestelmän perusperiaate on se, että se turvaa työntekijän toimeentulon, kun työnansioiden hankkiminen ei ole enää mahdollista esimerkiksi vanhuuden tai sairauden takia. Työeläke onkin eräänlainen palkka, joka maksetaan omaa tulevaisuutta turvaamaan. Suomessa eläkkeen kerryttämiseksi ei ole asetettu ylärajaa, jonka jälkeen eläkettä ei enää kertyisi, näin ollen suuret tulot työikäisenä mahdollistavat tulotason säilyttämisen myös eläkkeellä. Elinajanodotteen nopeaan kasvuun on jouduttu reagoimaan muun muassa pidentämällä työuria, jotta pidentyneen eläkeiän eläkekustannukset saadaan katettua. Työeläkejärjestelmää on myös pyritty selkeyttämään ja yhtenäistämään, jotta eläkkeiden kertyminen ja ansainta perusteet olisivat mahdollisimman selkeät ja yhtäläiset eri työntekijäryhmien välillä.

Työeläkkeitä voidaan rahoittaa kahdella erityyppisellä, joko jakojärjestelmällä tai rahastoivalla menetelmällä. Erona menetelmillä on se, että jakojärjestelmässä kerrytetään rahaa eläkemaksuina sen verran, jotta sen vuoden eläkemaksut saadaan katettua, kun taas rahastoivassa menetelmässä eläkemaksut rahastoidaan tulevaisuutta ajatellen odottamaan työntekijän eläköitymistä. Järjestelmiä voi yhdistää ja käyttää yhtä aikaa. Suomessa suurimilta osin käytetään jakojärjestelmään perustuvaa systeemiä. Eliniät ovat pidentyneet viime vuosikymmeninä, joten on eläkeikää päädytty nostamaan asteittain ikäluokkien välillä. Vuoden 1965 jälkeen syntyneille eläkeikä tullaan vahvistamaan heidän ollessa 62-vuotiaita. Eläkeikä voidaan kuitenkin korottaa maksimissaan kaksi kuukautta ikäluokkien välillä, tällä pyritään pitämään erot ikäluokkien välillä maltillisina. Pidentyvää elinajan-

odotetta pyritään myös kompensoimaan elinaikakertoimella, joka pienentää eläkettä ikäluokan oletetun eliniän mukaan. Elinaikakerroin tullaan vahvistamaan jokaiselle ikäluokalle 5 vuotta ennen ikäluokan alinta eläkeikää. Vuonna 2017 uudistuksen myötä eläkkeisiin lisättiin niin sanottu tavoite-eläkeikä, jossa lykkäyskorotus on kompensoinut elinaikakertoimen vaikutukset. Eläkejärjestelmän kannattavuudelle ongelmia aiheuttaa myös pitkään alentunut syntyvyys ja täten suomalaisten ikäjakauma on muuttumassa haastavaksi eläkejärjestelmän kannalta.

Taulukosta näkee ikäjakauman kehittymistä.

Eläkkeen kerryttäminen, hakeminen ja saaminen

Suomessa työeläkettä alkaa kertyä 1,5 prosenttia työntekijän vuosiansioista, kun hän on täyttänyt 17 vuotta. Ennen työeläkkeen kertymiseen vaikutti se missä vaiheessa työuraa työntekijä on ja prosentit määräytyivät sen mukaan. Tällä hetkellä on käynnissä siirtymäaika, jolloin eläkettä kertyy 1,7 prosenttia kun henkilö on täyttänyt 53 vuotta. Eläkettä kart-

tuu vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan, joka on noin 70 vuotta. Eläkettä kertyy kaikista niistä ansiotuloista, joista pitää maksaa eläkevakuutusmaksuja, esimerkiksi palkasta, tulospalkkiosta tai muusta vastikkeesta, jolla on korvattu työntekijän työpanosta. Eläkettä kertyy myös palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteella. Ennen vuotta 2017 eläkettä kartuttavasta palkasta vähennettiin ensin työeläkevakuutusmaksut, mutta uudistuksen jälkeen myös eläkevakuutusmaksut lasketaan mukaan kerryttämään eläkettä.

Eläkettä haetaan hakemuksella, jonka Eläketurvakeskus on vahvistanut ja hakemus jätetään siihen eläkelaitokseen, jonka piirissä työntekijä on viimeksi ollut työ- tai palvelussuhteessa. Tätä kutsutaan viimeisen eläkelaitoksen periaatteeksi, eli eläkelaitos johon työntekijän on vakuutettu pisimpään viimeisen kahden vuoden aikana, on työntekijän viimeinen eläkelaitos. Viimeinen eläkelaitos selvittää eläkkeelle jäävän henkilön kertyneet eläkkeet ja etuudet muista eläkelaitoksista. Eläke voidaan maksaa joko kuukausittain tai kertasuorituksena. Kertasuoritettava eläke tulisi olemaan alle 27,78 euroa kuukaudessa, joten on säädetty, että niin pienen eläkekertymän voi maksaa kertasuorituksena. Jos kuukausieläke olisi 27,78 ja 69,45 euron väliltä on kertasuoritus hyväksyttävä eläkkeensaajalta, jos eläkkeen saaja ei suostu kertasuoritukseen on eläkemaksettava kuukausittain. Yleisesti eläkkeet maksetaan siis kuukausittain eläkkeensaajan itse määrittelemälle tilille ja tili voi olla Suomessa tai ulkomailla sijaitsevassa rahalaitoksessa.

Lakisääteisten eläkkeiden verotus

Eläkettä verotetaan kuten muitakin palkkatuloja, mutta vero- ja maksurasite on veroissa erilainen, johtuen eri verovähennyksistä ja sosiaalivakuutusmaksuista. Verottomia eläketuloja ovat kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajan hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja eläkkeensaajan asumistuki. Eläkkeisiin myönnetään eläketulovähennys, joka osaltaan pienentää eläkeisiin kohdistuvaa verotusta. Eläketulovähennykseen on asetettu rajat, mihin asti eläkettä saa nostaa verottomasti, mistä alkaen veroja tulee alkaa maksamaan, sekä milloin eläketulovähennystä ei voi saada ollenkaan. Eläketulovähennykseen vaikuttavat myös muut ansiotulot, jotka osaltaan pienentävät vähennystä ja lisäävät verotusta. Palkkatulosta tehdään osaltaan tulonhankkimisvähennys, ansiotulovähennys, sekä työtulovähennys. Eläkkeensaajat saavat matalissa tuloluokissa enemmän rahaa käteen kuin palkansaajat samassa tuloluokassa. Korkeammilla tulotasoilla verotuksen eroavaisuudet taasoittuvat.

Työeläkelait

Suomen perustuslaissa määritellään jokaisen oikeudesta perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, vanhuuden, lapsensyntymän, huoltajan menehtymisen tai työttömyyden sattuessa. Työeläkelait yhdessä kansaneläkelain kanssa takaavat perustoimeentulon. Työeläkelaisissa on säädetty yksityisellä alalla työskentelevien työntekijöiden oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, kuntoutukseen, työkyvyttömyyseläkkeeseen, osittain varhennetun vanhuuseläkkeeseen, työttömyyseläkkeeseen, työuraeläkkeeseen ja edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

TYÖNTEKIJÄN ELÄKELAKI

Suomessa työnantajalla on lakisääteinen velvoite järjestää työntekijöille eläkevakuutus ja huolehtia siitä, että eläkevakuutusmaksut tulevat maksettua. Työeläkemaksusta osan maksaa siis työntekijä ja osa työnantaja. Työntekijän osuus pidätetään palkasta ja työnantaja tilittää sen yhdessä oman osuutensa kanssa eläkelaitokselle. Vuonna 2018 TyEL-vakuutusmaksut tilapäiselle työnantajalle on 25,3 prosenttia työntekijän palkasta, josta työntekijän osuus 53–62-vuotiailla on 7,85 prosenttia ja muilla 6,35 prosenttia.

YRITTÄJÄN ELÄKELAKI JA MAATALOUSYRITTÄJÄN ELÄKELAKI

Yrittäjien eläkelaki eli laki, jossa säädetään yrittäjien oikeudesta eläkkeisiin. Yrittäjille eläkemaksut määritellään vuosittain kokonaistyötulon perusteella. Kokonaistyötuloon laskeaan yrittäjän vahvistettu työtulo, maksamattomat työeläkemaksut, sekä mahdolliset työeläkemaksujen joustot. Joustolla tarkoitetaan sitä, että yrittäjällä on mahdollisuus maksaa eläkevakuutusmaksuja enemmän tai vähemmän kuin mitä hänelle on määritelty ja näin yrittäjä pystyy itse vaikuttamaan oman tulevaisuuden eläkkeeseen. Yrittäjälle eläkettä kertyy työtuloista, eläkkeen rinnalla vakuutetuista yrittäjätoiminnoista, sekä palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteella. Yrittäjien työeläkevakuutusmaksu vuonna 2018 on 24,10 prosenttia 18–53 -vuotiailla yrittäjillä ja koska on käytössä siirtymäaika, tulee 53–62 -vuotiaille yrittäjille 1,5 prosentin korotus. Siirtymäaika päättyy vuoden 2025 loppuun. Tulevaisuudessa yrittäjät maksavat samaa prosenttia koko työuran ajan. Aloittavalla yrittäjällä on mahdollista saada alennusta eläkevakuutusmaksuihin ensimmäiselle kahdelle vuodelle, jos kyseessä on yrittäjän ensimmäinen YEL:in piiriin kuuluva yritystoiminnan aloittaminen.

Yrittäjillä alin vanhuuseläkeikä määräytyy elinajanodotteen kehittymisen mukaan kuten työntekijöilläkin. Yrittäjän ei tarvitse lopettaa yritystoimintaansa saadakseen vanhuuseläkettä ja vanhuuseläkkeen aikana yrittäjä ei ole enää vakuuttamisvelvollinen, mutta voi halutessaan ottaa vapaaehtoisen eläkevakuutuksen. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen kattamat eläkevara voit saada aikaisintaan vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytyttyä, vaikka yritystoiminta loppuisikin aikaisemmin.

MyEL eli maatalousyrittäjieneläkelaki on lähes yhtäläinen muiden yrittäjien eläkelakien kanssa, mutta muutama eroavaisuus löytyy. Maatalousyrittäjällä ei ole samaa mahdollisuutta joustaa eläkevakuutusmaksuissa vaan heidän on maksettava eläkettä se määrä mikä heille on asetettu kokonaistyötulon perusteella. Toinen eroavaisuus on luopumistuki, joka on kehitetty parantamaan maatalouden rakennetta. Luopumistuella tarkoitetaan sitä, että maatalousyrittäjä päättää lopettaa maataloudenharjoittamisen maatalouden rakenteen

parantamiseksi ja ikään kuin työkyvyttömyyseläkkeelle, vaikka luopumistuki ei ole varsinainen työeläke. Luopumistuen saadakseen on täytettävä tietyt kriteerit, kuten ikärajat ja maatilaa riittävän pitkä harjoittaminen.

MERIMIESELÄKELAKI

Merimieseläkelain mukaan merenkulkijoilla on oikeus siirtyä eläkkeelle syntymävuoden perusteella määräytyvän ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän mukaan, aivan kuten TyEL:ssä. Merimieseläkelaisissa on myös määritelty pitkään palveluksessa olleiden mahdollisista alennetuista eläkeistä, jotka ovat miehistön jäsenelle 55 vuotta ja päällystölle 60 vuotta. Alennetut eläkeiät ovat voimassa siirtymäajan. Vuoden 2016 uudistuksen jälkeen MEL-eläke määräytyy samoin perustein kuin TyEL. Ennen uudistusta merimieseläkelaisissa sovellettiin useita eri säännöksiä ja karttumisprosentit olivat TyEL:iin verrattuna suuremmat. Merenkulkijoilla, joilla on ollut korotetut kerryttämisprosentit ovat niihin edelleen oikeutettuja, jos he jäävät eläkkeelle MEL- työsuhteesta.

Eläkevaihtoehdot

Työeläke antaa turvaa eri elämäntilanteissa ja muuttuvia elämäntilanteita varten on kehitetty erilaisia eläkemuotoja, joilla pystytään tukemaan tilanteen niin vaatiessa. Työeläke ansaitaan joko palkkatöissä tai yrittäjänä ja jos oma eläke on jäämässä pieneksi, on mahdollista hakea täydennykseksi kansaneläkettä ja takuueläkettä.

Työeläke määräytyy työntekijän työuran aikana ansaitsemien työansioden perusteella. Sillä kuinka monessa työpaikassa työntekijä on vuosien saatossa työskennellyt, ei ole merkitystä lopulliseen eläkkeeseen. Eläkkeen karttumistiedot ovat rekisteröitynä eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen yhteiseen ansaintarekisteriin, josta löytyvät jokaisen suomalaisen eläkekertymät. Työeläke lasketaan työansioden perusteella ja työansioiksi lasketaan kaikki ne tulot, joista on maksettu eläkevakuutusmaksuja.

TYÖURAEELÄKE

Työuraeläke on uusi eläkelaji, joka on suunniteltu pitkään raskaassa työssä työuransa tehneille työntekijöille. Ensimmäiset työuraeläkkeet on myönnetty alkavaksi 1.2.2018 ja työuraeläkkeelle päästäkseen pitää olla täyttänyt 63 vuotta ja takana vähintään 38 vuoden työura kuluttavassa ja rasittuneisuutta aiheuttavassa työssä. 1965 vuonna tai sen jälkeen syntyneillä työuraeläke voi alkaa aikaisintaan kaksi vuotta ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää.

Työuraeläkkeelle pääseminen vaatii sen, että työkyky on heikentynyt pysyvästi, mutta kuitenkin kevyemmin kuin mitä vaaditaan työkyvyttömyyseläkkeelle. Työuraeläke hakemukseen liitetään lääkärintodistus sekä työnantajan selvitys työtehtävistä, hakemusta tehtaessa töiden päättymisestä ei saa olla kulunut yli vuotta, mutta toisaalta töissä jatkaminen ei estä työuraeläkkeen saamista. Jos työskentelyä jatkaa työuraeläkkeen aikana on huomioitava se, että kuukausitulot saavat olla maksimissaan noin 740 euroa.

Jotta työ lasketaan rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaksi pitää sen täyttää yksi tai useampi seuraavista määritelmistä:

- Kuormittavat ja raskaat työskentelyasennot
- Hengitys ja verenkiertoelimistölle aiheutuu voimakasta kuormitusta
- Suuria lihasvoimia tai pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä
- Voimaa ja suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä, joissa samanaikaisesti käsiltä vaaditaan voimaa, puristusta ja kiertoa.
- Erityisen tai poikkeuksellisen vaativassa henkistä kuormaa aiheuttavassa työssä
- Jatkovaa erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa tapaturman, onnettomuuden tai ilmeinen väkivallan riski on suuri.

Esimerkki 1: Esko Eläkeläinen on tehnyt pitkän 38 vuoden työuran rakennusalalla ja hänen työkykynsä on alkanut laskea viimeisten työskentelyvuosien aikana. Esko onkin alkanut miettiä olisiko hänellä mahdollisuuksia jäädä eläkkeelle ennen ikäluokan alinta eläkeikää. Esko käy lääkärissä, josta hän saa todistuksen heikentyneestä työkyvystä, lisäksi Esko pyytää työnantajalta selvityksen työtehtävistä, joissa hän on toiminut. Näiden todistusten perusteella Esko hakee työuraeläkettä, joka alkaisi aikaisintaan kaksi vuotta

ennen ikäluokan alinta eläkeikää. Hakemus hyväksytään ja Esko pääsee eläkkeelle 63 vuoden iässä.

VANHUUSELÄKE

Vanhuuseläke on eläkemuoto, jolle voi jäädä täytettyään ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän. Jokaiselle ikäluokalle on määritelty oma alin eläkeikä, jolloin voi jäädä vanhuuseläkkeelle. Alin eläkeikä on määritelty etukäteen ja tullaan määrittämään tulevaisuudessa nuoremmille sukupolville heidän täyttäessään 62 vuotta. Vanhuuseläkettä voidaan maksaa niin työeläkkeenä kuin myös kansaneläkkeenä, eli kaikki tulevat aikanaan saamaan vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkkeeseen vaikuttaa koko työuranaikana kerätyt eläkevakuutusmaksut. Vuoden 2017 uudistuksen myötä vanhuuseläkeikä on nousussa ja sillä pyritään suhteuttamaan eläkevaroja pidentyneisiin elinajanodotteisiin. Uudistuksen myötä tuli voimaan myös tavoite-eläkeikä, joka kertoo sen, milloin eläke on jälleen täysimääräinen elinaikakertoimen vähennysten jälkeen. Omaa eläkettä on muutenkin mahdollista korottaa, jos työssä jatkaminen on mahdollista alimman vanhuuseläkeiän jälkeen. Vuodessa eläkettä voi korottaa yhteensä 4,8 prosenttia eli 0,4 prosenttia kuukaudessa. Lykkäyskorotus lasketaan siihen mennessä kertyneen eläkkeen mukaan.

Esimerkki 2: Esko Eläkeläinen on syntynyt vuonna 1962 ja heidän ikäryhmän alimmaksi vanhuuseläkeiäksi on asetettu 65 vuotta. Eskon saavuttaessa ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän hän pystyy hakemaan vanhuuseläkettään eläkelaitoksesta, johon hän on kuullut viimeisessä työsuhteessaan. Eläkelaitos selvittää kertyneet etuudet ja eläkkeet ja niillä perusteiden alkaa maksamaan eläkettä Eskon määrittelemälle tilille.

OSITTAIN VARHENNETTU VANHUUSELÄKE

Vuonna 2017 voimaan tulleen eläkeuudistuksen myötä osittain varhennettu vanhuuseläke tulee korvaamaan entisen osa-aikaeläkkeen. Osittain varhennetulle vanhuuseläkkeelle on mahdollista jäädä aikaisintaan kolme vuotta ennen ikäluokan alhaisinta vanhuuseläkeikää ja alhaisin vanhuuseläkeikä on aina koko ikäluokalle määritelty eläkeikä, eikä työntekijällä

mahdollisesti oleva erityisoikeus jäädä eläkkeelle aikaisemmin vaikuta siihen. Eläkettä on mahdollista hakea joko 25 % tai 50 % suuruisena siihen mennessä kertyneestä pohjaeläkkeestä. Osittain varhennettua vanhuuseläkettä nostamalla pienenee lopullinen vanhuuseläke 0,4 prosenttia per kuukausi, joka on maksettu ennen ikäluokan alhaisinta eläkeikää. Tätä vähennystä kutsutaan nimellä varhennusvähennys. Omaa eläkettä on myös mahdollista korottaa lykkäyskorotuksella, jos osittain varhennettua vanhuuseläkettä lykätään alkamaan alimman vanhuuseläkeiän jälkeen, jolloin korotus on 0,4 % per alhaisimman vanhuuseläkeiän ylittävä kuukausi.

Työskentelyä voi jatkaa normaalisti tai olla jatkamatta osittain varhennetulla vanhuuseläkkeellä, joten tämä eläkemuoto on hyvin joustava ja mahdollistaa eläkkeelle jäämisen porrastetusti tai vastaavasti pidentämään työuraa kevennettynä. Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen olikin tarkoitus mahdollistaa pidemmät työurat, jotta suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämistä pystyttäisiin porrastamaan.

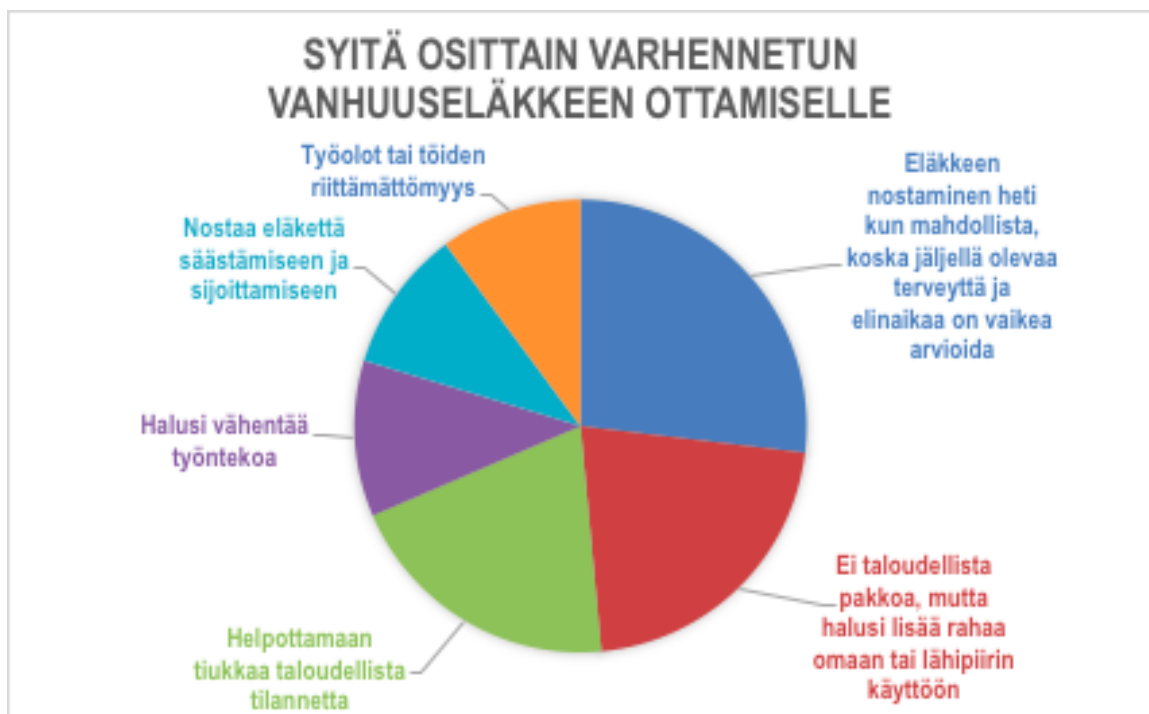
Esimerkki 3: Henkilö, joka on syntynyt 1.1.1960 päättää käyttää mahdollisuutensa nostaa osittain varhennettua vanhuuseläkettä maksimimäärillä. 1960-syntyneillä alin eläkeikä on 64 vuotta ja 6 kuukautta, joten osittain varhennetulle vanhuuseläkkeelle on mahdollista jäädä 61 vuoden ja 6 kuukauden iässä. Eläkkeelle jääminen tapahtuisi siis vuonna 2021 heinäkuussa. Eläkettä on kertynyt siihen mennessä 1600€/kk ja henkilö päättää nostaa osittain varhennettua vanhuuseläkettä siitä 50 % osuuden, yhteensä 36 kuukauden ajan. Varhennusvähennys 36 kuukaudelta on $36\text{kk} \times 0,4 \% = 14,4 \%$ (työeläkelaki 2018, viitattu 1.3.2018) 1960-syntyneille arvioitu elinaika kerroin on 0,928 (työeläkelakipalvelu.fi 2014, viitattu 1.3.2018.)

$(1600 \text{ €} - (1600 \text{ €} - 800) - (800 \text{ €} \times 14,4 \%)) \times 0,928 = 635,49 \text{ €/kk}$ osittain varhennettua vanhuuseläkettä kuukaudessa.

Lopullinen eläke alimmassa vanhuuseläkeiässä on $(684,80 \text{ €} + 800 \text{ €}) \times 0,928 = 1377,89 \text{ €/kk}$.

Jos henkilö olisi jäänyt eläkkeelle alimmassa vanhuuseläkeiässä ilman varhennuksia, olisi hänen eläke ollut 64 vuoden ja 6 kk iässä:

$$1600 \text{ €} \times 0,928 = 1484,80 \text{ €/kk}$$

Kaaviossa on esitetty syitä, miksi osittain varhennettua vanhuuseläkettä on päädytty hakemaan.

Esimerkki 4: Esko Eläkeläinen on lukenut lehdistä uudesta eläkemudosta, jossa eläkettä on mahdollista alkaa nostamaan vielä työuran jatkuessa. Esko on saanut työuran aikana kerrytettyä eläkettä hyvin ja hän ajattelee, että parin viimeisen työvuoden työ määrää voisi keventää, vaikkakin lopullinen vanhuuseläke pieneneekin. Esko päättää hakea osittain varhennettua vanhuuseläkettä 50 % osuuden kertyneestä eläkkeestään ja hän aloittaa nostamaan eläkettä kaksi vuotta ennen kuin hän pääsisi vanhuuseläkkeelle. Koska Esko haluaa vähentää samalla työtaakkaa, on hänen ilmoitettava siitä työnantajalle, joka voi järjestellä työt uudelleen. Hakemus hyväksytään ja nyt Esko saa osan tuloistaan eläkkeenä ja osan palkkatuloina. Esko voi lopettaa työskentelyn kokonaan osittain varhennetulla

vanhuuseläkkeellä ollessaan, jos siltä tuntuu, sillä osittain varhennetun vanhuuseläkkeen nostamiselle ei ole velvoitetta työntekemisestä.

KUNTOUTUSTUKI

Kuntoutustuella pyritään ehkäisemään työntekijän joutumista työkyvyttömyyseläkkeelle tai ainakin pyrkiä viivästyttämään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Kuntoutustuella voidaan myös tavoitella jo työkyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön takaisin työelämään palauttamista. Oikealla kuntoutuksella pyritään siihen, että työntekijä pystyy jatkamaan työssään sairaudesta tai vammasta huolimatta.

Kuntoutus voi sisältää monia eri vaiheita, esimerkiksi voi olla työkokeiluja, työhön valmentamista tai tukea elinkeinotoiminnan jatkamiseen. Jos työntekijällä on työsuhde voimassa, pyritään ensiksi selvittämään minkälaiset mahdollisuudet työpaikan sisällä töiden uudelleen järjestelyyn ja näin työntekijälle löydettäisiin paremmin sopiva työtehtävä. Jos työnantajalla ei ole mahdollisuutta järjestää työtehtäviä uudelleen selvitetään mahdollisuudet työllistyä muualle. Työkokeilulla voidaan pyrkiä siihen, että työntekijä pystyisi aloittamaan sellaiset työtehtävät, josta hänellä ei ole aiempaa kokemusta. Samalla voidaan myös selvittää, onko työtehtävä paremmin soveltuva hänen terveydentilaansa nähden. Työntekijälle voidaan myös järjestää ammatillista koulutusta, jolla hän pystyisi työllistymään tulevaisuudessa uusiin työtehtäviin. Uutta alaa opiskellessa pitää varmistua siitä, että siinä ammatissa työelämässä jatkaminen olisi mahdollista pitkään ja että siinä työkyvyttömyyden riski olisi pieni. Elinkeinotukea voidaan myöntää kuntoutujalle, jos elinkeinotoiminnan edellytykset ovat hyvät. Edellytyksenä on se että, kuntoutuja pystyy saamaan elantonsa liiketoiminnasta.

Esimerkki 5: Esko Eläkeläinen on huomannut, että hänen selkensä on alkanut kipeytyä ja haitata lapiomiehenä työskentelyä toistuvasti viime aikoina. Esko käy lääkärissä ja lääkäri kirjoittaa hänelle lausunnon, jossa hän kertoo Eskon työkyvyn alentuneen (B-lääkärinlausunto). Tämän jälkeen Esko täyttää työeläkekuntoutushakemuksen ja tekee kuntou-

tussuunnitelman. Hakemus ja kuntoutussuunnitelma hyväksytään ja Eskon kuntoutus alkaa. Kuntoutuksen tavoitteena on mahdollistaa Eskon jatkaminen työelämässä, joko samoissa työtehtävissä tai uusissa työtehtävissä. Kuntoutumisajalta maksetaan kuntoutumisetuutta. Lopulta Eskolle löydetään työtehtävä maansiirtofirman varastohallilta ja näin onnistuttiin jatkamaan Esko Eläkeläisen työuraa useilla vuosilla.

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKE

Työkyvyttömyyseläke on eläkeuoto joka korvaa ansiotulojen menetystä silloin, kun työkyvyttömyys on pitkäaikaista ja henkilö täyttää tietyt eläkeuodon vaatimat edellytykset. Edellytyksiä ovat muun muassa sairaudesta tai vammasta johtuva pysyvä heikentymä henkilön työpanokseen. Työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen vaaditaan, että eläkkeelle jäävän työntekijän työpanos on laskenut pysyvästi ainakin kahdella viidesosalla normaalista työtasosta. Työkyvyttömyyden on myös pitänyt jatkua vuoden tai sen oletetaan jatkuvan yli vuoden, jotta on mahdollisuutta hakea työkyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömyys todetaan lääketieteellisin perustein. Työkyvyn ja kuntoutustarpeen määrittämisessä tarvitaan usein kokonaisvaltaista harkintaa, jossa huomioidaan työntekijältä muun muassa koulutustausta, ikä työkokemus ja sosiaaliset seikat, jotka vaikuttavat työntekijän työkykyyn.

Ennen kuin työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää, on selvitettävä olisiko työntekijän työkyky mahdollista palauttaa ammatillisella kuntoutuksella. Työeläkelaitokset arvioivat kuntoutuksen mahdollisuuden työkyvyttömyyseläkehakemuksen yhteydessä ja jos kuntoutuksen kriteerit täyttyvät annetaan hakijalle ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen ilman erillistä hakemusta. Työkyvyttömyyseläke määritetään toistaiseksi voimassaolevaksi, kun taas kuntoutustuki on määräaikainen avustus.

Esimerkki 6: Esko Eläkeläisen työkyky on heikentynyt toistuvien selkäongelmien takia ja hän on käynyt läpi useita kuntouttamisen jaksoja. Työkyky on kuitenkin alentunut niin voimakkaasti, että työskentely ei ole jatkossa mahdollista. Esko jättää työkyvyttömyyselä-

kehakemuksen työeläkelaitokseen, jossa päätös tehdään usein kokonaisvaltaisen harkinnan perusteella, jossa otetaan huomioon muun muassa hakijan ikä ja työkokemus. Eskon hakemus hyväksytään ja hän on nyt toistaiseksi työkyvyttömyyseläkkeellä.

PERHE-ELÄKE

Perhe-eläke turvaa toimeentulon perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkkeen voi jakaa kahteen osaan lapseneläkkeeseen, sekä leskeneläkkeeseen. Edunsaajana perhe-eläkkeessä on siis joko leski, rekisteröidyn parisuhteen eloonjäänyt osapuoli tai lesken, edunjättäjän tai rekisteröidyn parisuhteen eloonjääneen osapuolen lapsi. Myös entinen puoliso voi saada perhe-eläkettä. Lapsen eläkkeeseen vaaditaan, että kuoleman hetkellä henkilön täytyy olla alle 18 vuotias ja hänen täytyy olla joko edunjättäjän lapsi tai lesken lapsi, joka asui samassa taloudessa lesken kanssa edunjättäjän kuollessa.

Leskeneläkkeessä on muutamia edellytyksiä, joiden täytyy toteutua, jotta henkilöllä on oikeus hakea leskeneläkettä. Jos heillä on ollut tai on yhteinen lapsi riittää, että avioliitto on solmittu ennen kuin puoliso on täyttänyt 65 vuotta. Lesken omalla iällä ei ole merkitystä. Perus lähtökohta on se, että leskeneläkettä maksetaan loppuelämän ajan, mutta se voi päättyä, jos leski solmii uuden avioliiton alle 50 vuotiaana, tällöin leski saa kertakorvauksena kolmen vuoden leskeneläke. Yli 50-vuotiaana uudelleen naimisiin meneminen ei vaikuta leskeneläkkeeseen. Lapsettoman lesken säännökset leskeneläkkeeseen ovat tiukemmat, kuten se, että avioliitto on pitänyt solmia ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta ja puoliso täyttänyt 65 vuotta. Avioliiton on pitänyt jatkua vähintään viisi vuotta ennen puolison kuolemaa ja olit vähintään 50-vuotias puolison kuollessa tai työeläkelain tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä vähintään kolme vuotta. Poikkeuksena on, jos henkilö on syntynyt ennen 1.7.1950. Voi lapseton naisleski saada leskeneläkkeen, vaikka avioliitto olisi solmittu vasta 50 vuotta täytettynä. Edellytyksenä se, että avioliitto on pitänyt olla solmittuna ennen 1.7.1990.

Perhe-eläkkeen määrä prosentteina edunjättäjän eläkkeestä:

Lasten lukumäärä	Lesken osuus %	Lasten osuus %
0	50	-
1	50	33
2	42	58
3	25	75
4 tai enemmän	17	83

Alle 18-vuotiaalla lapsella, oli hän sitten biologinen lapsi tai adoptiolapsi, on oikeus lapsen eläkkeeseen, jos hänen vanhempansa kuolee. Lapseneläkkeen saa myös lesken lapsi ja adoptiolapsi, jos he asuivat äiti - tai isäpuolen kanssa samassa taloudessa tämän kuollessa. Lapseneläkkeen määrään vaikuttaa edunsaajana olevien lasten määrä. Jos lapsia on enemmän kuin yksi saa jokainen lapsi oman osansa lapsen eläkkeestä ja sen suuruus on jaettu tasan lasten kesken. Edunjättäjän eli menehtyneen puolison tai huoltajan ansaitsema eläke määrää perhe-eläkkeen määrän. Eläkkeen määrään vaikuttaa edunsaajan omat tulot, sekä lesken työeläketurva, joko laskennallisena tai eläkkeen suuruisena, riippuen siitä onko leski jäänyt vielä itse eläkkeelle.

Esimerkki 7: Esko Eläkeläinen on ollut perheensä elättäjä ja hän menehtyy yllättäen 65 vuoden iässä. Eskon eläke on ollut 1200 euroa kuukaudessa ennen menehtymistään. Eskon vaimo Elisa jää leskeksi ja hänelle on maksettu omaa eläkettään 1000€ kuukaudessa. Koska Eskolla ja Elisalla ei ole ollut yhteisiä lapsia, on leskeneläke 50 % edunjättäjällä olleesta eläkkeestä. Leskeneläkkeestä tehdään vähennys, koska Elisän eläke ylittää eläkevähennysperusteen eli 694,50 euron. Ylimenevästä osuudesta vähennetään puolet ja lopulliseksi leskeneläkkeeksi jää:

$$1000 \text{ €} - 694,50 \text{ €} = 303,50 \text{ €} / 2 = 152,75 \text{ €}$$

$$600 \text{ €} - 152,75 \text{ €} = 447,25 \text{ €}$$

Eli lopulta Elisa saa eläkettä 1 447,25 €

Laskurit:

Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen laskuri

Osittain varhennetun vanhuuseläkkeen laskuri				
1				
2				
3	Syntymävuosi	1960	1960	HUOM! 1956-ikäluokan jälkeiset elinaikakertoimet ovat arvioita (arvot laadittu vuonna 2014)
4	Elinaikakerroin	0,92800	0,92800	
5	25% / 50%	25 %	50 %	1 vuotta
6	Kertyneen eläkkeen määrä/kk	1600	1600	Keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2016 oli 1632€ /kk
7	Nostettavien kuukausien määrä (max 36kk)	36	36	
8	Varhennusvähennys prosentti	14,40 %	14,40 %	2 vuotta
9				3 vuotta
10	Osittain varhennettu vanhuuseläke / kk	317,75 €	635,49 €	
11				
12	Lopullinen eläke alimmassa vanhuuseläke iässä	1 408,47 €	1 332,14 €	
13				

Laskurissa on mahdollista muuttaa punaiseksi värjättyjä lukemia. Laskurin sivulla on myös makroilla toteutettu pikavalintoja.

Lykkäskorotus laskuri

14				
15	Jos työntekijä jatkaisikin työssään ikäluokan alimman eläkeiän jälkeen:			
16				
17	Syntymävuosi		1960	Eläke alimmassa mahdollisessa eläkeiässä
18	Elinaikakerroin		0,92800	
19	Kuukaudet yli alimman vanhuuseläkeiän (max n.60kk)		36	
20	Kertyneen eläkkeen määrä/kk		1600	
21	Lopullinen eläke		1 698,61 €	5 vuotta
22				
23				

Laskurilla on mahdollista hahmotella lykkäskertoimen vaikutuksia vanhuuseläkkeeseen. Tässäkin laskurissa punaisiin kohtiin on mahdollista muuttaa arvoja käsin, sekä lisäksi sivussa makroilla toteutettuja pikavalintoja.

Leskeneläke laskuri

24			
25	Leskeneläke laskuri		
26	Lesken oma eläke	1 600 €	
27	Edunjättäjän eläke	1 600 €	
28	Leskeneläke vähennysten jälkeen	341,00 €	
29	Lesken oma eläke + leskeneläke	1 941,00 €	

Laskurissa eläkkeet voivat olla 0 - 4000€, eläkkeet tulee pyöristää 200 euron tarkuudelle, jotta laskuri toimii.

Tällä laskurilla voi laskea miten leskeneläke muodostuu vähennysten jälkeen. Punaisella värillä olevien lukujen kohdalle voi muuttaa haluamansa arvot, kunhan ne on pyöristetty 200 euron tarkuudella. (esimerkiksi 1000€, 1200€ tai 1400€)

Laskureiden arvot ovat eri välilehdillä ja niitä on mahdollista muokata ja päivittää ajankohtaiseksi, esimerkiksi elinaikakertoimen päivittyttyä.